

Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας (TABM)

Ακαδημαϊκό έτος 2019-2020

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Αρχειακή προσέγγιση και περιγραφή δικαιοπραξιών του 17ου αιώνα
(1601-1700) στο βενετοκρατούμενο χώρο**

(Α΄ Μέρος)

Φοιτήτρια

Ραφαέλα Καζαντζή

A.M : B2014031

Καθηγητές

Επιβλέπων: Μανώλης Δρακάκης

Εξετάστρια: Αλεξάνδρα Καβαδία

Κέρκυρα

Μάιος 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Μανώλη Δρακάκη, για την εποπτεία και τη σωστή καθοδήγηση που μου παρείχε, καθώς και την εξετάστρια μου κυρία Αλεξάνδρα Καββαδία.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους τους καθηγητές του τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας που μας έκαναν να αγαπήσουμε το αντικείμενό μας.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια, τους συγγενείς και τους φίλους μου για τη στήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία που μου ανατέθηκε έχει σχέση με την περιγραφή και μεταγραφή δικαιοπραξιών του 17ου αιώνα στο βενετοκρατούμενο χώρο. Αρχικά, ο λόγος που ήθελα να αναλάβω την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία είναι ότι με βοηθάει μέσω των μεταγραφών, στο κομμάτι της αρχειονομίας. Το γεγονός αυτό θα με βοηθήσει μελλοντικά να αντιλαμβάνομαι γρηγόροτερα και πληρέστερα παλαιά έγγραφα, σε περίπτωση που εργαστώ σε κάποια υπηρεσία αρχείων, είτε στα Γενικά Αρχεία του κράτους (ΓΑΚ), είτε οπουδήποτε αλλού σχετικά.

Για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας απαιτείται αφενός η γνώση του αντικειμένου και αφετέρου η κατανόηση της έννοιας «αρχείο». Αρχείο θεωρείται μια συλλογή τεκμηρίων ιστορικής σημασίας που φυλάσσει ή παράγει οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Το αρχείο λοιπόν, μπορεί να αποτελείται από επιστολές, φωτογραφίες, έγγραφα ηλεκτρονικού υπολογιστή, ακόμα και από ημερολόγια που κρατάμε στην καθημερινότητα μας. Τέλος, η εργασία μου θα αποτελείται από κεφάλαια, τα οποία θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

Λέξεις κλειδιά: αρχείο, έγγραφο, συλλογή, τεκμήριο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

1.1 Η ΑΦΟΡΜΗ ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΗΣΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ	6
1.2. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΗΡΚΕΣΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ	6
1.3. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ	7
1.4 ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ Η ΚΡΗΤΗ

2.1 ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ	9
2.2 Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 16 ^{ου} ΚΑΙ 17 ^{ου} ΑΙΩΝΑ	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ

3.1 ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ	12
3.2 ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ	12
3.3 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΦΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ	13
3.4 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ ΤΟΥ 17 ^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ ΣΤΟ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟ ΧΩΡΟ	15
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΣ	17
------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	48
ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

1.1 Η ΑΦΟΡΜΗ ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΗΣΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Στις αρχές του 13ου αιώνα το βενετικό κράτος βρισκόταν σε κρίσιμη καμπή της ιστορίας του. Η θέση του στην ανατολική Μεσόγειο, χάρη στα προνόμια που είχε αποσπάσει τους προηγούμενους αιώνες από τους αυτοκράτορες του Βυζαντίου, είχε αρχίσει πλέον να ισχυροποιείται. Η κρίση που διερχόταν το βυζαντινό κράτος διευκόλυνε την επικράτηση της Βενετίας στα βυζαντινά εδάφη. Μέσα σε αυτό το ρευστό πολιτικό περιβάλλον, οι Βενετοί δεν μπορούσαν να αναπτύξουν την εμπορική δραστηριότητά τους, στο βαθμό που θα επιθυμούσαν. Απέναντι στην παρατεινόμενη αστάθεια, ο απόλυτος έλεγχος της περιοχής, ήταν η μόνη λύση. (Τσικνάκης: 21)

Σημείο σταθμό για τη Βενετία, τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και τον ευρύτερο χώρο της Μεσογείου αποτέλεσε η Δ' Σταυροφορία η οποία ανέτρεψε τους μέχρι τότε συσχετισμούς δυνάμεων. Όταν ολοκληρώθηκε η Σταυροφορία, η Βενετία είχε μετασχηματιστεί από μια εμπορική δύναμη σε θαλάσσια αυτοκρατορία. [Πλακωτός: 39]

Από τα μέσα του 15ου και ως τις αρχές του 18ου αιώνα σημαντικό ρόλο στις ιστορικές τύχες της νοτιοανατολικής λεκάνης της Μεσογείου διαδραμάτισαν οι συγκρούσεις που διεξήχθησαν στο γεωγραφικό αυτό χώρο ανάμεσα στη Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας και την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Το βασικό υπόβαθρο όλων των βενετο-οθωμανικών αναμετρήσεων και η αιτία που τις προκάλεσε, είχε άμεση σχέση με τον έντονο ανταγωνισμό που αναπτύχθηκε ανάμεσα στα δύο κράτη για τον έλεγχο του ηπειρωτικού και θαλάσσιου δικτύου, το οποίο αποτελούσε τον άξονα για το διαμετακομιστικό εμπόριο της Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου, καλύπτοντας έτσι μια γεωγραφική ενότητα που ενδιαφέρονταν να ενσωματώσουν στην επικράτειά τους οι Οθωμανοί σουλτάνοι. Ως το 1453 η παρουσία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας έστω και με την ασθενική της υπόσταση λειτουργούσε ανασχετικά ως προς την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού. Μετά την κατάρρευσή της το πολιτικό σκηνικό αλλάζει δραματικά, ανοίγοντας το δρόμο για την πλήρωση του κενού εξουσίας που δημιουργήθηκε και που νομοτελειακά θα οδηγούσε στην πολεμική ανάφλεξη μεταξύ των δυνάμεων που είχαν συμφέροντα στα εδάφη που μέχρι πρότινος ήταν προσαρτημένα σε εκείνη. [Πέρρα: 17-18]

1.2. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΗΡΚΕΣΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Κατά τον πρώτο βενετοτουρκικό πόλεμο (1463-1479) η Βενετία αγωνίστηκε για τη στρατιωτική ενίσχυση των κτήσεών της στον ελληνικό χώρο. Οι επιχειρήσεις, γρήγορα, επικεντρώθηκαν στο χώρο της Πελοποννήσου. Ο δεύτερος βενετο-οθωμανικός πόλεμος εξερράγη στην εκπνοή του 15^{ου} αιώνα και κράτησε ως τις αρχές του 16ου με διαφορά είκοσι χρόνων από τον προηγούμενο (1499-1503). Ο τρίτος βενετο-οθωμανικός πόλεμος (1537-1540) ξέσπασε μέσα στο πρώτο μισό του 16ου αιώνα η λήξη του οποίου επιβεβαίωσε τον ηγεμονικό ρόλο που ασκούσε πλέον στις υποθέσεις της ελληνικής χερσονήσου η Τουρκία. Όλο σχεδόν το Αιγαίο είχε περάσει κάτω από τον έλεγχό της. Με τον τέταρτο βενετο-οθωμανικό πόλεμο (1570-1573) η Κύπρος περνά πλέον στα χέρια των Οθωμανών.

Ως τα μέσα περίπου του 17ου αιώνα μεσολαβεί μια περίοδος «νηνεμίας» μέχρι την έναρξη του Ε', ο οποίος είναι πιο γνωστός ως Κρητικός Πόλεμος (1645-1669) μιας

και αντικείμενο του βενετο-οθωμανικού ανταγωνισμού ήταν το νησί της Κρήτης. Επρόκειτο για το τελευταίο βενετικό προπύργιο στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, από τη στιγμή που η Γαληνοτάτη είχε χάσει όλα τα υπόλοιπα σημαντικά ερείσματά της στην περιοχή. Στις 26 Ιανουαρίου 1699, ύστερα από στρατιωτικές επιχειρήσεις δεκαπέντε ετών, έληξε ο πέμπτος βενετο-οθωμανικός πόλεμος (1684–1699). Με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς παραχωρήθηκαν στη Βενετία η Πελοπόννησος, η Λευκάδα και η Αίγινα. Στους Τούρκους, αντίθετα, επιστράφηκε η Ναύπακτος. Η επιτυχία όμως αποδείχτηκε πως ήταν πρόσκαιρη. Οι νέες αποικίες έμειναν στα χέρια της Βενετίας μόνο για τριάντα έτη, οπότε το 1714 εξερράγη ο έβδομος και τελευταίος βενετο-οθωμανικός πόλεμος (1714–1718), το αποτέλεσμα του οποίου ήταν η Τήνος, η Αίγινα και η Πελοπόννησος να περάσουν στους Οθωμανούς. [Πέρρα, Τσικνάκης]

1.3. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Όπως συμβαίνει και για όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής του βενετικού κράτους, έτσι και για το εμπόριο υπάρχουν αυστηροί νόμοι που καθορίζουν τον τρόπο διεξαγωγής του. Κέντρο του εμπορίου όλης της αυτοκρατορίας είναι η μητρόπολη. Με βάση την αρχή της "κυριάρχου" (Dominante), όλα τα εμπορεύματα που εισέρχονται ή εξέρχονται από το κράτος πρέπει προηγουμένως να περάσουν από την Βενετία. Με τον τρόπο αυτό ασκείται συνεχής έλεγχος και κατακρατούνται για τις ανάγκες της μητροπόλεως τα απαραίτητα ή τα καλύτερα είδη, πριν επανεξαχθούν στα άλλα εδάφη της επικράτειας ή στο εξωτερικό. Η διακίνηση των εμπορευμάτων δια μέσου της μητροπόλεως επιτρέπει την είσπραξη διπλών φόρων εισαγωγής και εξαγωγής. Σταθεροί κανόνες ρυθμίζουν και τα χερσαία δρομολόγια των εμπορών και την κίνηση των πλοίων.

Η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού των βενετικών κτήσεων ζει στην ύπαιθρο και αποτελείται από γεωργούς και κτηνοτρόφους και στα παράλια από αλιείς. Ακόμη και στις μεγάλες πόλεις ένα μεγάλο μέρος είναι αγρότες, που την ημέρα εργάζονται στα κτήματα και το βράδυ επιστρέφουν στον περιτειχισμένο συνοικισμό. Ελληνική αστική τάξη, με τη σημερινή έννοια του όρου, μόλις τα χρόνια αυτά διαμορφώνεται στις βενετικές αποικίες, με κέντρα την Κέρκυρα, τα Χανιά, τον Χάνδακα, την Αμμόχωστο, τη Λευκωσία και το Ναύπλιο. Στις πόλεις αυτές συναντούμε βιοτέχνες, μεταπράτες, καλλιτέχνες και επιστήμονες. Το βενετικό κράτος δεν ευνόησε την εγκατάσταση βιομηχανιών ή μεγάλων βιοτεχνιών στα υπερπόντια εδάφη του. Ορισμένων πρώτων υλών μόνο επέτρεψε την επεξεργασία επί τόπου, όπως του μαλλιού για την κατασκευή υφασμάτων (Λευκωσία) και του ξύλου για την ναυπήγηση πλοίων (Κρήτη). Βιοτέχνες πρέπει να υπήρχαν όλων των κατηγοριών, όπως κτίστες, ξυλουργοί, σιδηρουργοί, μυλωνάδες κ.α., που έχουν σχέση με την αγροτική κοινωνία.

Τη μεγαλύτερη φροντίδα επέδειξε το κράτος για το σιτάρι και το αλάτι, δύο βασικά προϊόντα διατροφής της εποχής. Η Κύπρος και η Κρήτη έγιναν οι σιτοβολώνες της βενετικής αυτοκρατορίας, ενώ αλυκές κατασκευάστηκαν σε όλα τα εδάφη. Κάθε κτήση είχε τη σιταποθήκη της (fontego), όπου φυλάσσονταν οι ποσότητες που απέδιδε η φορολογία της δεκάτης και όσες ήταν αναγκαίες για τη διατροφή του ντόπιου πληθυσμού· δημόσιες αποθήκες υπήρχαν και για το αλάτι και τα δύο αυτά προϊόντα υπόκεινταν στο κρατικό μονοπώλιο.

Η Βενετία προσπάθησε με σύστημα και ζήλο να βοηθήσει την ανάπτυξη της γεωργίας, με την εγκατάσταση νέων αποίκων, τη χορήγηση φορολογικών απαλλαγών ή και την επιβολή ορισμένων καλλιεργειών.

1.4 ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η Βενετική Δημοκρατία σε κάθε τόπο που κατακτούσε άφηνε άθικτο το κοινωνικό καθεστώς που προϋπήρχε- σεβόταν δηλαδή την ιδιοκτησία, τα προνόμια και τα ήθη και έθιμα των γηγενών. Η μόνη μεταβολή, που επέφερε, ήταν η αντικατάσταση της αυτόχθονης ηγεσίας, πολιτικής και εκκλησιαστικής, με Βενετούς. Η Κέρκυρα, η Ζάκυνθος και η Κύπρος διατήρησαν το προηγούμενο κοινωνικό φεουδαρχικό σύστημα, ενώ η Κρήτη έλαβε από τους Βενετούς νέα διοικητική διαίρεση.

Οι κοινωνίες των βενετικών κτήσεων προσπαθούσαν, όπως είναι φυσικό, να μιμηθούν τη βενετική, όπως αυτή διαμορφώνεται και εξελίσσεται στην μητρόπολη. Αυτό βέβαια αφορά κυρίως τον βενετικής καταγωγής πληθυσμό, που βρίσκεται σε συχνή επικοινωνία με το κέντρο. Οι αυτόχθονες διατηρούν το δικό τους παλαιό τρόπο ζωής, δέχονται όμως επιδράσεις, τουλάχιστον σε ορισμένα εξωτερικά γνωρίσματα (την ενδυμασία, τη διατροφή και το λεξιλόγιο). Παράλληλα, υφίστανται και οι Βενετοί άποικοι την επίδραση του ελληνικού πολιτισμού και πολλοί είναι εκείνοι που αφομοιώνονται, κυρίως θρησκευτικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ Η ΚΡΗΤΗ

2.1 ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ

Η Περίοδος της Ενετοκρατίας στην Κρήτη ξεκίνησε με την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους το 1204 και την παραχώρηση της Κρήτης από το Λατίνο αυτοκράτορα στον Βονιφάτιο Μονφερατικό. Ο τελευταίος, το 1210 πούλησε το νησί στους Βενετούς για περίπου χίλια νομίσματα από ασήμι, οι οποίοι αφού αντιμετώπισαν με επιτυχία τις επιθέσεις των Γενουατών, κατάφεραν να εγκατασταθούν εκεί οριστικά το 1212 έως το 1669, εκτός από τα Σφακιά που δεν υποτάχθηκαν ολοκληρωτικά. Όρισαν πρωτεύουσα του νησιού το Ηράκλειο.

Για την κατάκτηση του νησιού απαιτήθηκε μεγάλη προσπάθεια από την πλευρά των Βενετών. Την απουσία κεντρικής εξουσίας εκμεταλλεύτηκαν το 1206 γενούτες πειρατές. Με επικεφαλής τον κόμητα της Μάλτας Ερρίκο Pescatore, χωρίς να συναντήσουν αντίσταση, έγιναν κύριοι του νησιού. Το καλοκαίρι του 1206 επιτέθηκαν εναντίον της Κρήτης τριάντα μία γαλέρες, με αρχηγούς το Ρενιέρη Dandolo και το Ρογήρο Premarin. Η πρώτη προσπάθεια για την κατάληψή της απέτυχε.

Πιο αποτελεσματική στάθηκε η επιχείρηση του επόμενου έτους. Ο βενετικός στόλος, πάντα κάτω από τη διεύθυνση των Dandolo και Premarin, κυριεύσε αρχικά τη Μεθώνη και Κορώνη. Ύστερα, κατευθύνθηκε προς την Κρήτη, και μετά από σφοδρή σύγκρουση με τους Γενουάτες κατέλαβε τον Χάνδακα. Οι εχθροπραξίες για τον έλεγχο του νησιού συνεχίστηκαν με αμείωτη ένταση για τέσσερα χρόνια. Μπροστά στη βενετική επιμονή, ο Pescatore ζήτησε ξανά βοήθεια από τη Γένοβα. Σε αντάλλαγμα, της παραχώρησε εμπορικά και πολιτικά προνόμια στο νησί. Αυτή τη φορά όμως, ο γενοατικός στόλος νικήθηκε από το βενετικό, προτού καν πλησιάσει στην Κρήτη. Έχοντας πλέον περιέλθει σε δυσχερή θέση ο Ερρίκος Pescatore, στις αρχές του 1211, υποχρεώθηκε να συνθηκολογήσει. Έτσι ξεκίνησε η περίοδος της βενετοκρατίας στην Κρήτη, που θα παραταθεί ως τα μέσα περίπου του 17ου αιώνα. [Τσικνάκης: 26-27]

2.2 Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 16^{ου} ΚΑΙ 17^{ου} ΑΙΩΝΑ

Επί Ενετοκρατίας η Κρήτη χωρίστηκε σε τέσσερα διαμερίσματα: Χάνδακα, Ρεθύμνου, Χανίων και Σητείας. Το διαμέρισμα του Ρεθύμνου ήταν χωρισμένο σε τρεις καστελλανίες : Milopotamo, San Basilio και Amari . Στην Κρήτη χρησιμοποιήθηκε από τους Ενετούς, καθεστώς φέουδων στρατιωτικής μορφής με διοικητικά χαρακτηριστικά ανάλογα της Ενετικής μητρόπολης . Ανώτατη αρχή ήταν ο δούκας με δύο συμβούλους (consiliari). Αυτοί συγκροτούσαν την τοπική διοίκηση (regimen). Ο δούκας είχε την έδρα του στον Χάνδακα και η θητεία του ήταν δύο χρόνια.

Στην ανώτατη κοινωνική βαθμίδα ανήκαν οι ευγενείς οι Βενετοί ευγενείς και φεουδάρχες (nobili veneti, feudati). Στα έγγραφα αναφέρονται «ευγενέστατοι άρχοντες και εκλαμπρότατοι αφέντες». Οι ευγενείς ήταν καθολικοί, άποικοι ή απόγονοι αποίκων και είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Οι τίτλοι ευγένειας ήταν κληρονομικοί. Στους πρώτους αιώνες της ενετοκρατίας οι ευγενείς κατείχαν τα μεγαλύτερα φέουδα. Απ' το 16ο αι. το φεουδαρχικό σύστημα είχα αρχίσει να

παρακμάζει. Τα φέουδα είχαν καταμεριστεί, είχαν μεταβιβαστεί σε τρίτους και σημαντικές εκτάσεις είχαν αποχερσωθεί.

Αριστοκράτες δεύτερης κατηγορίας ήταν οι Κρητικοί ευγενείς (*nobili cretensi*). Η κρητική ευγένεια απενέμετο με διάταγμα του δόγη σε αντάλλαγμα στρατιωτικών, πολιτικών ή και χρηματικών υπηρεσιών. Η ευγένεια αυτή (*nobilitas cretensis*), που ήταν υποδεέστερη της ενετικής και είχε τοπική αξία, παραχωρήθηκε και σε πολλούς απόγονους της παλαιάς ελληνικής αριστοκρατίας, τους αρχοντορωμαίους, οι οποίοι, σύμφωνα με την παράδοση που έχει άλλωστε ιστορική βάση, κατάγονταν από τα «δώδεκα αρχοντόπουλα» του Βυζαντίου.

Οι κάτοικοι των πόλεων, όσοι δεν ήταν ευγενείς, ονομάζονταν πολίτες ή αστοί (*cittadini*, *burgenses*). Η τάξη αυτή απαρτιζόταν από δημόσιους υπαλλήλους και ελεύθερους επαγγελματίες. Στην κατώτερη κοινωνική βαθμίδα ανήκε ο λαός των πόλεων και της υπαίθρου (*plebe*, *popolari* ή *populani*, *villani* ή *contadini*). Οι χωρικοί διακρίνονταν σε άγραφους (*agrafi*), απελεύθερους (*franchi*) και σε παροίκους (*villani parici*), που δούλευαν στα κτήματα του δημοσίου ή των ιδιωτών. Οι χωρικοί κατέβαλλαν φόρους (ακρόσιχο, καπνικό) και ήταν υποχρεωμένοι σε αγγαρείες και κανίσκια. Αντίθετα οι «τσιταδίνου» ήταν απαλλαγμένοι από αγγαρείες. Είχαν την υποχρέωση στρατιωτικής θητείας, την καταβολή μικρού φόρου και της παροχής στέγης στους ξένους μισθοφόρους που υπηρετούσαν στην Κρήτη. Η πιο βαριά αγγαρεία ήταν στις γαλέρες. Πολλές φορές σε όσους έπεφτε αυτή η αγγαρεία αναγκάζονταν για να την αποφύγουν να τρέπονται σε φυγή στα βουνά ή να πουλούν τα υπάρχοντά τους για να πληρώσουν αντικαταστάτες, τους λεγόμενους «αντισκάρους». Οι περισσότεροι Κρητικοί ανήκαν στην τάξη των πάροικων.

Πρέπει να σημειωθεί μια χωριστή ομάδα πληθυσμού, η μειονότητα των Εβραίων. Τα μέλη της εβραϊκής κοινότητας ήταν κυρίως έμποροι και τοκογλύφοι και απέδιδαν υψηλούς φόρους στο δημόσιο και αναγκαστικά δάνεια, κυρίως σε περιόδους στρατιωτικών αναγκών.

Τα σημαντικότερα εξαγόμενα της Κρήτης ήταν το κρασί, το λάδι το τυρί και το σιτάρι της Μεσσαράς. Το σιτάρι της Μεσσαράς αποστέλλονταν στην Κάρπαθο, Σαντορίνη και Κύθηρα. Τα κρασιά ήταν φημισμένα στη Φλάνδρα, Πορτογαλία και στην Αγγλία. Επί Ερρίκου Η', οι εξαγωγές κρητικών κρασιών στην Αγγλία είχαν τόσο αυξηθεί, που ο βασιλιάς αναγκάστηκε το 1522, να στείλει πρόξενο στην Κρήτη. Τα κρητικά τυριά κυκλοφορούσαν κυρίως στον ελληνικό χώρο, ενώ το κρητικό λάδι τις καλές χρονιές έφτανε τα πεντακόσια χιλιάδες μίστατα. Εκτός αυτών η Κρήτη παρήγαγε και μέλι, μπαμπάκι, σταφίδες, κερύ, οπωρικά και ζαχαροκάλαμο. Αργότερα γνώρισε μεγάλη άνθιση η εξαγωγή ξυλόγλυπτων κάθε είδους. Από τη δύση εισάγονταν υφάσματα, κρύσταλλα, γυαλιά, χαρτί, καρφιά, μαχαιροπήρουνα, και από την Ανατολή έφταναν μπαχαρικά, φαρμακευτικά βότανα, αραβική γόμα, παστά και χαβιάρι.

Τα κρητικά λιμάνια έπαιζαν σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη του ενετικού εμπορίου. Ο Χάνδακας αναφέρεται ως «*anima*» (ψυχή) της Βενετίας. Στον 14ο και 15ο αι. μεγάλη ακμή γνώρισε και το εμπόριο των σκλάβων στην Κρήτη. Στα έγγραφα του 13ου και 14ου αι., αναφέρονται πολλοί Κρητικοί ως έμποροι. Συνέταιροι είτε Βενετών ή Εβραίων. Το 1589 ο Ιωάννης Mocenigo, γράφει ότι οι Κρητικοί ταξιδεύουν σε ολόκληρη τη Μεσόγειο, Συρία, Αλεξάνδρεια, Κωνσταντινούπολη, Αιγαίο και άλλους τόπους της Τουρκίας με όλων των ειδών τα πλοία και τα καΐκια.

Από το 16ο αι., η συνειδητοποίηση του τουρκικού κινδύνου, ανάγκασε τους Ενετούς να προσεγγίσουν τους ντόπιους. Έτσι έλαβαν μια σειρά από μέτρα που είχαν ως αποτέλεσμα την ειρηνική συμβίωση ορθόδοξων και καθολικών, τη χειραφέτηση των παραγωγικών τάξεων και την ισότιμη συμμετοχή των Κρητικών στις οικονομικές

δραστηριότητες. Η φεουδαρχία είχε παρακμάσει. Τα φέουδα είχαν κατατεμαχιστεί και είχαν εμφανιστεί ιδιοκτήτες Κρητικοί μη ευγενείς. Τα μεγάλα φέουδα δεν καλλιεργούνταν πια με το σύστημα των δουλοπάροικων αλλά με το σύστημα της μίσθωσης. Έτσι εμφανίστηκε μια μικρή αλλά ισχυρή αστική κοινωνία. Οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν τότε στην Κρήτη ήταν ανάλογες με αυτές των δυτικοευρωπαϊκών πόλεων, οι οποίες είχαν δημιουργήσει την αναγέννηση. Έτσι ήταν επόμενο η Κρητική αστική τάξη να παρασυρθεί από την πολιτισμική επανάσταση που γινόταν στη Δύση. Οι Κρητικοί ήταν κληρονόμοι ενός πλούσιου πολιτισμού, του βυζαντινού, αφομοίωσαν τις ευρωπαϊκές επιρροές, ενσωμάτωσαν αυτές τις επιρροές στο πολιτιστικό τους υπόβαθρο και δημιούργησαν τον Κρητικό πολιτισμό. Ανανέωσαν και τον πνευματικό και τον καλλιτεχνικό πολιτισμό που κατείχαν. Από τα νοταριακά έγγραφα της εποχής, τα προικοσύμφωνα και τις διαθήκες φαίνεται ότι το 16ο αι., το ελληνικό στοιχείο ευημερεί. Ανώτερος υπάλληλος γράφει ότι «ο πλούτος των ευγενών και των αστών φαίνεται από τα ακριβά φορέματα, τις γιορτές, τα συμπόσια και τις κηδείες, που τελούνται με ασυνήθιστη πολυτέλεια. Αντιθέτως οι κάτοικοι των χωριών υπέφεραν από την εκμετάλλευση των φεουδαρχών και των ανωτέρων κρατικών υπαλλήλων. Έτσι οι χωρικοί αντιμετώπιζαν ευνοϊκά τις εχθρικές εισβολές και αδιαφορούσαν για το ποιος κατείχε το νησί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ

3.1 ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ

Τα Επτάνησα ήταν υπερπόντιες κτήσεις της Ενετικής Δημοκρατίας από τα μέσα του 14ου ως τα τέλη του 18ου αιώνα. Η κατάκτηση των νησιών ήταν σταδιακή. Το πρώτο νησί που κατακτήθηκε ήταν τα Κύθηρα και το γειτονικό νησίδιο των Αντικυθήρων. Το 1386, το νησί της Κέρκυρας εντάχθηκε εκουσίως στις κτήσεις της Βενετίας. Έπειτα από έναν περίπου αιώνα, οι Ενετοί κατέλαβαν τη Ζάκυνθο το 1485, την Κεφαλλονιά το 1500 και την Ιθάκη το 1503. Η κατάληψη των Επτανήσων ολοκληρώθηκε με την κατάκτηση της Λευκάδας, το 1718.

Καθένα από τα νησιά παρέμεινε μέρος του Ενετικού Κράτους της Θάλασσας (Stato da Màr) μέχρι τη κατάλυση της Ενετικής Δημοκρατίας (en) από το Ναπολέοντα Α΄ Βοναπάρτη, το 1797. Τα Επτάνησα βρίσκονται στο Ιόνιο Πέλαγος, ανοικτά της δυτικής ακτής της Ελλάδας. Τα Κύθηρα, το νοτιότερο νησί, βρίσκεται κοντά στο νότιο άκρο της Πελοποννήσου και η Κέρκυρα, το βορειότερο, βρίσκεται στην είσοδο της Αδριατικής Θάλασσας. Στα ελληνικά, η περίοδος της Ενετικής κυριαρχίας σε Ελληνικά εδάφη είναι γνωστή ως «Ενετοκρατία» ή «Βενετοκρατία». Γενικά, θεωρείται πως η Βενετική κυριαρχία στα Επτάνησα ήταν ήπια, ειδικά σε σχέση με την παράλληλη Τουρκοκρατία στις υπόλοιπες ελληνόφωνες περιοχές. (wikipediaida)

3.2 ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Μια βασική τομή για τη δυναμική βενετική παρουσία στην Ανατολή υπήρξε αναμφισβήτητα η Τέταρτη Σταυροφορία (1204). Η προσωρινή κατάλυση της βυζαντινής αυτοκρατορίας και η διανομή των εδαφών της, μέσω της συνθήκης της Partitio terrarum Imperii Romaniae, προσέφερε τη δυνατότητα στο βενετικό κράτος, που ήταν από τους βασικούς υποκινητές αυτής της σταυροφορίας, να θέσει τις βάσεις για μια μακράιωνη παρουσία στην ανατολική Μεσόγειο.

Η Βενετία επέλεξε τρεις τρόπους για να θέσει υπό τον έλεγχό της τα εδάφη της Ρωμανίας: 1) την άμεση κατάκτηση, διακυβέρνηση και εκμετάλλευση από το κράτος της, 2) την παραχώρηση εδαφών σε βενετούς πολίτες για την κατάκτηση, διακυβέρνηση, εκμετάλλευση και υπεράσπισή τους, (π.χ. Κύθηρα) και 3) την έμμεση κυριαρχία μέσω της υποτέλειας άλλων μικρότερων φραγκικών ηγεμονιών (π.χ. Εύβοια). [Παπασταματίου]

Η περίπτωση της Κέρκυρας, την οποία είχαν καταλάβει το 1206, το νησί, τον Ιούλιο του 1207, παραχωρήθηκε από το δόγη Πέτρο Ziani σε δέκα βενετούς ευγενείς. Επίσης, η Βενετία, αποκτούσε ελευθερία εμπορίου στο νησί. Από την πλευρά τους, οι νέοι κάτοχοι, υποχρεώνονταν να καταβάλλουν 500 μανουηλάτα κάθε χρόνο. Η βενετική παρουσία στην Κέρκυρα δεν κράτησε όμως για πολύ, καθώς το 1214 το νησί πέρασε κάτω από τον έλεγχο του Μιχαήλ Κομνηνού, δεσπότη της Ηπείρου. Τα νησιά του Αιγαίου, σύμφωνα με το έγγραφο της διανομής, είχαν παραχωρηθεί στον αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης και στους σταυροφόρους. Στη Βενετία είχαν περιέλθει μόνο η Άνδρος, η Αίγινα, η Σαλαμίνα και ένα τμήμα της Εύβοιας

3.3 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΦΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΕΝΕΤΟΥΣ

Τόπος που εκτιμήθηκε όσο κανένας άλλος από την Σύγκλητο και το Μεγάλο Συμβούλιο της Βενετίας, η **Κέρκυρα** θεωρήθηκε από πολύ νωρίς κλειδί για τα θαλάσσια συμφέροντα της Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου, που είχε κάθε λόγο αλλά και τις δυνάμεις να ελέγχει τις διαδρομές Βενετία- Κωνσταντινούπολη.

Στα τέλη του 14ου αιώνα το αναθερμασμένο ενδιαφέρον της Βενετίας για το νησί επιδιώκει και πετυχαίνει να δημιουργηθεί μια φιλοβενετική κίνηση στις τάξεις των αρχόντων, με αποτέλεσμα να αποσταλούν τον Μάιο του 1386 πέντε εκλεγμένοι πληρεξούσιοι του Κερκυραϊκού Συμβουλίου στη Βενετία για να ζητήσουν την έγκριση της Συγκλήτου στην οικειοθελή υποταγή της Κέρκυρας και να δώσουν τον όρκο πίστης, υπό τον όρο να υπερασπίζεται αιωνίως την πόλη και το νησί.

Οι Βενετικές δυνάμεις με επικεφαλής τον Ιωάννη Μιάνι, καταλαμβάνουν το νησί και η παραχώρηση του χρυσόβουλου τον Ιανουάριο του 1387 επιβεβαιώνει όλα τα προγενέστερα προνόμια που είχαν παραχωρηθεί και ρυθμίζει τις σχέσεις του νησιού με την Γαληνοτάτη Δημοκρατία διασφαλίζοντας ως αντάλλαγμα την πίστη και την αφοσίωση των νέων υπηκόων στη μόνη δημοκρατία του καιρού της, όπως ήθελε να αυτοαποκαλείται η βενετική ολιγαρχία. Αργότερα, το 1402, η Βενετική Σύγκλητος αγόρασε από το Βασίλειο της Νεαπόλεως 6 αντί 30.000 χρυσών δουκάτων την Κέρκυρα, εδραιώνοντας και επίσημα την κατοχή του νησιού, που κράτησε 411 χρόνια, 11 μήνες και 11 μέρες. Στην κατοχή της περιήλθαν ακόμη και τα μικρά νησιά **Παξοί και Αντιπαξοί**, καθώς και το Βουθρωτό. Ωστόσο, η Βενετοκρατία διατηρήθηκε στην περιοχή μέχρι την έλευση των δημοκρατικών Γάλλων κατόπιν εντολής του Ναπολέοντα Βοναπάρτη και την υπογραφή της συνθήκης του Campoformio (6/17 Οκτωβρίου 1797), η οποία σήμανε και την κατάλυση της Βενετικής Δημοκρατίας. Στα Επτάνησα και τα ηπειρωτικά εξαρτήματά τους εγκαθιδρύθηκε η Ιόνιος Πολιτεία εμφορούμενη από τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης.

Η εδραίωση της βενετικής κυριαρχίας στο χώρο του Ιονίου, και συγκεκριμένα στη νησί της **Κεφαλονιάς**, συνέπεσε με την απώλεια σημαντικών βενετικών κτήσεων όπως η Ναύπακτος (1499), η Μεθώνη και η Κορώνη (1500). Το φρούριο του Αγίου Γεωργίου στην Κεφαλονιά ανοικοδομήθηκε επάνω στον ομώνυμο λόφο το 1504, επάνω στα ερείπια παλαιότερων βυζαντινών οχυρώσεων και αποτέλεσε τη διοικητική έδρα του νησιού ως τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Αποτελώντας τον σημαντικότερο οικισμό του νησιού και έδρα της διοίκησης, στους χάρτες αναφέρεται ως “πόλη της Κεφαλονιάς”. Έκτοτε, ευρισκόμενο το νησί επί βενετικής κατοχής, έριδες μεταξύ αριστοκρατικών οικογενειών, υποχρέωσαν τους προύχοντες να ζητήσουν από τη Βενετία τη μεταφορά της πρωτεύουσας από την Φορτέτσα, στη σημερινή περιοχή της Λειβαθούς, στο Αργοστόλι [Καρπούζης: 52]

Η ενεργός ανάμειξη της βενετικής οικογένειας των Venier, που εξουσίαζε τα **Κύθηρα**, στην αποστασία του αγίου Τίτου, έδωσε και τυπικά την ευκαιρία στη Βενετία να παρέμβει στην περιοχή. Έτσι, κήρυξε έκπτωτη την οικογένεια, και έθεσε το νησί κάτω από τον άμεσο έλεγχο της Κρήτης. Λίγο αργότερα όμως, για να μην αποκόψει εντελώς τους δεσμούς της οικογένειας με τη Βενετία, αναγνώρισε ορισμένα από τα παλιά δικαιώματα των Venier. Τις επόμενες δεκαετίες όλο και αυξανόταν ο βενετικός έλεγχος στο νησί, όπως και στα Αντικύθηρα, όπου συνέχισε να εξουσιάζει η οικογένεια των Viaro. [Τσικνάκης: 36]

Η **Λευκάδα** ήταν το τελευταίο νησί που κατέλαβαν οι Βενετοί στρατιωτικά κατά τη διάρκεια του έκτου τους πολέμου με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και επίσημα με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς στα 1699. [Παπασταματίου]

3.4 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ

Η επτανησιακή οικονομία κατά την περίοδο της Ενετικής κυριαρχίας βασιζόταν σε μεγάλο βαθμό στην εξαγωγή τοπικών προϊόντων. Το πιο σημαντικό από τα αγροτικά προϊόντα της Κέρκυρας ήταν το ελαιόλαδο. Στα νησιά της Κεφαλλονιάς και της Ζακύνθου οι κυριότερες εξαγωγές αφορούσαν τις σταφίδες, το ελαιόλαδο και το κρασί. Ένα από τα σημαντικότερα προϊόντα που εξάγονταν από όλα τα νησιά ήταν το ελαιόλαδο. Ελαιώνες είχαν φυτευτεί σε όλα τα νησιά κατά τη διάρκεια της Ενετικής περιόδου, καθώς το ελαιόλαδο ήταν σημαντικό για την οικονομία της Βενετίας. Παρά το γεγονός ότι η παραγωγή ήταν επιτυχής, η Δημοκρατία επέτρεπε την εξαγωγή του ελαιολάδου μόνο στη Βενετία. Στατιστικά για τα έτη 1766-1770 δείχνουν 1,905,917 ελιές στην Κέρκυρα, 113,161 στη Ζάκυνθο, 38,516 στην Κεφαλονιά, 44,146 την Λευκάδα και 31,884 στα Κύθηρα.

Μολαταύτα, η εξαγωγή σταφίδας ήταν το σημαντικότερο εξαγωγίμο προϊόν κατά την Ενετική περίοδο. Μέχρι τις αρχές του 18ου αιώνα, η Ζάκυνθος, η Κεφαλονιά και ένα μέρος της Ιθάκης είχαν γίνει ένα σημαντικό κέντρο του εμπορίου σταφίδας. Εξαιτίας του άγριου ανταγωνισμού μεταξύ Βενετίας και Ηνωμένου Βασιλείου, η Ενετοί απαγόρευαν την ελεύθερη εξαγωγή σταφίδας από τα νησιά. Ένα άλλο μέτρο ήταν ο *nuona imposta*, ένας βαρύς εξαγωγικός δασμός για τα ξένα πλοία.

Το νόμισμα των νησιών κατά την Ενετική περίοδο ήταν η Βενετική λίρα, όπως και στη Βενετία. Συγκεκριμένα, υπήρχε μια ειδική κυκλοφορία για τα Επτάνησα: από τη μία πλευρά του νομίσματος υπήρχε η πλήρης ή η σύντομη επιγραφή CORFU/CEFALONIA/ZANTE σε τρεις γραμμές. Η άλλη πλευρά του νομίσματος απεικονίζει τον φτερωτό λέοντα του Αγίου Μάρκου, κρατώντας την Αγία Γραφή στα μπροστινά του πόδια. [wikipaideia]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ ΤΟΥ 17^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ ΣΤΟ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟ ΧΩΡΟ

Στην Κέρκυρα κατά τη βενετική περίοδο, ο βασικός φορέας εφαρμογής δικαϊκών πράξεων είναι ο συμβολαιογράφος. Ενώπιον αυτού παρουσιάζονται όσοι επιθυμούν να συνάψουν συμφωνίες διαφόρων κατηγοριών: αγοραπωλησίες, δανεισμούς, προικοσύμφωνα, διαθήκες, συμβάσεις έργου, συμβάσεις μαθητείας, συστάσεις εταιρειών, συμβάσεις εργασίας κ.ά. Η βούληση επικύρωσης και επομένως και διασφάλισης, ακόμη και για συναλλαγές μικρής αξίας, των συμφερόντων των συμμετεχόντων εντάσσεται στα συναλλακτικά ήθη της εποχής στον ευρύτερο βενετοκρατούμενο χώρο.

Ως γνωστόν, η σύμβαση είναι μία από τις βασικές κατηγορίες των δικαιοπραξιών, βάσει της οποίας προκαλούνται έννομα αποτελέσματα για αυτούς που την τελούν, δηλαδή από αυτήν απορρέουν ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους συμβαλλόμενους, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι ισχύει η αρχή της ελευθερίας της σύμβασης, δηλαδή ότι οι συμβαλλόμενοι ελευθέρως προσέρχονται για να συνάψουν σύμβαση, ελευθέρως επιλέγουν τον αντισυμβαλλόμενο και ελευθέρως καθορίζουν το περιεχόμενο της σύμβασης, το οποίο υπόκειται σε ορισμένους βασικούς περιορισμούς: σεβασμός στα δικαιώματα του άλλου, μη παράβαση των χρηστών ηθών.

Ειδικότερα, η σύμβαση εργασίας είναι πολυμερής δικαιοπραξία, εφόσον την συνάπτουν αφενός ο εργαζόμενος και αφετέρου ο εργοδότης, αλλά και, συνηθέστατα, αμοιροβαρής, αφού υφίσταται το δίπολο: δικαιώματα και υποχρεώσεις και για τους δύο: ο εργαζόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση να παρέχει εργασία, για προκαθορισμένο, ή μη, χρονικό διάστημα, αποκτώντας ταυτόχρονα το δικαίωμα να λαμβάνει αμοιβή για αυτήν, ενώ ο εργοδότης λαμβάνει τα οφέλη από την εργασία του εργαζόμενου, υποχρεούται όμως να καταβάλει σε αυτόν τη συμφωνηθείσα αμοιβή.

Συνηθέστατα, η έγγραφη συμφωνία είναι σαφής σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, εφόσον αφορά πρόσληψη, προκαθορισμένης ή μη χρονικής διάρκειας, εργαζόμενου που γνωρίζει την τέχνη, ελέγχεται από τον εργοδότη και αμείβεται κατά τα συνήθη, για την εργασία του σε χρήμα ή και σε είδος, ενώ κάποτε καλύπτεται και το ενδεχόμενο ανυπαίτιου κωλύματος, συνηθέστατα της ασθένειας.

Ιδιαίτερο, επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συμβάσεις εργασίας, οι οποίες συνάπτονται στο πλαίσιο διευθέτησης προγενέστερων οικονομικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων. Η αμοιβή δηλαδή της παρεχόμενης εργασίας συμψηφίζεται με την εξόφληση οφειλών κάθε είδους και η σύμβαση εργασίας ισχύει μέχρι την αποπληρωμή του χρέους ως ιδιότυπη παρεπόμενη σύμβαση του αντίστοιχου χρεωστικού ομολόγου, ή εξακολουθεί να υφίσταται και μετά ως τυπική σύμβαση εργασίας με την απόδοση της αμοιβής.

Οι συμβάσεις εργασίας, όπως βεβαίως και άλλες κατηγορίες δικαιοπραξιών, αναδεικνύουν συχνά την ύπαρξη στερεοτύπων, νοοτροπιών και συμπεριφορών που χαρακτηρίζουν περισσότερο ή λιγότερο κλειστές κοινωνίες σε διαχρονικό, θα λέγαμε, επίπεδο. Ο λόγος εδώ για το ρόλο και τη θέση της γυναίκας στην κερκυραϊκή κοινωνία. Ως γνωστόν, σε διαχρονικό επίπεδο, οι πλέον συνήθεις εργασίες που αναλαμβάνουν γυναίκες αφορούν τα του οίκου. Υπηρέτριες, δουλεύτρες και τροφοί είναι κατεξοχήν τα επαγγέλματα που αυτές ασκούν. Η θέση της γυναίκας δηλώνεται και με μία ακόμη ιδιότυπη κατηγορία εργασιακής σχέσης. Πρόκειται για

δικαιοπραξίες που αφορούν συνάψεις εργασιακών σχέσεων με αντάλλαγμα την αποκατάσταση της κόρης και την προικοδότησή της. Τα στοιχεία δε για αυτήν είναι ελάχιστα και εξαντλούνται στην καταγραφή του ονόματός της, καθώς και των κυρώσεων που αυτή θα υποστεί σε περίπτωση αθέτησης των συμφωνηθέντων. (Καρλάφτη-Μουρατίδη)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΣ

+ Εἰς τάς, τοῦ Ἀπριλλίου 1612

Κομεσιόν κάμνει ὁ ὀσιότατος ἱερομόναχος κύριος Νικόδημος τό Κατακόσμον φιλόκας /2

Ποτέ Ἀντωνίου καθηγούμενος της μονης τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τοῦ φαραγκίτη παρτηνετζια /3

τοῦ χωρίου μεσωχωρίου του ὀσιοτάτου ἱερομονάχου κύρ Μητροφάνη τό κατακόσμον /4
Καλέργι ποτέ Γεωργίου. Καθηγούμενος της μονης τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Στασῷ παρτηνετζια/5

τοῦ χωρίου Βελοῦλι, πρεζέντες και 'ατζετάρει. Τοῦ ὁποίου δίδει ἐξουσίαν ὡσάν το 'ίδιον /6

τοῦ κορμί, διά τούτην τήν ὑπόθεσιν νά μπωρεῖ νά πάγει 'εις τό μοναστήριον του Ἀγίου Γεωργ(ίου) /7

ὀνομασμένω τζη μύρες, παρτηνετζια του Καστελιού τοῦ καινούριου. Νά πάρει και να σκοδάρει /8

ἀπό τόν ὀσιοτάτον ἱερομόναχον κύρ [...] καί ἐφημέριον τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου /9

τζε κηνια δύο πρὸς ὑπέρπυρα 27, τό 'ένα ἀπου τοῦ τά ρεστάρει ἀπό μία γαηδάρα, ἀπου τοῦ /10

θέλε δώσειν καί πουλήσειν τόν περασμένον πρωτούλιον, 1611. Ὡς λέγει ὁ αὐτός κομητέντες . /11

Ἀκόμιν ἀσκοδάρει και τρία κουδούνια μεγάλα, 'έναν πρωτο και δύο δεύτερα. Και 'ένα /12

δοξάρι κοκαλένιο Τούρκικο, ἀπου τοῦ τα θελε δώσειν νά τά φιάσει στό μάστορα. 'έτζη τά κουδούνια /13

ὡσάν και τό δοξάρι. Καί νά μπωρη ὁ αὐτός κομέσος ἂν κάμνη χροιά νά κομπαρέει εἰς κάθα /14

ὀβίτζιον καί γιοντίτζιον της χώρας ἑτουνης. Κόντρα τοῦ λεγομένου καθηγουμένου τοῦ Ἀγίου /15

Γεωργίου τζημύρες. Νά ορίζει νά συντεντζιάρει νά ἀμαχεύει. Ἄν τοῦ ὁ κορέρει νά βάνη μάλλους. /16

κομέσω. Τέρμενα νά πέρνη νά σκοδάρη νά παραλάνει. Καί εἰς τά θέλει παραλάβη, σιγουριάν /17

καί ἀνάπαισιν νά κάμνη. Ὅρκω 'αν κάνη χροιά, νά δίδει και νά πέρνει ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν /18

τοῦ 'ἀνοθε κομητέντε. Και πᾶσα 'ἄλλον ἀπου νά ναι χρειαζόμενο διά την 'ἀνοθε ὑπόθεσιν, νά /19

μπωρη νά τό κάμνη, ὡς'άν νά 'ηταν καί 'ο 'αὐτός κομητέντες διά πρεζέντες. Καί νά μπωρεῖ νά τόν ἐγυρεύγει 'όπου κι 'άν εὑρίσκεται, να σκοδάρει 'όλλα τά 'ἀνοθε. Καί τούτην τήν κομεσιόν /20

στέργει καί παρακαλεῖ. Μάρτυρες παρακλητεῖ νικολό πάτερος ποτέ Ἰωάννη. Μιχελί διαβήθις ποτέ [...] /21

'απου τό χωρίω Μεσωχωρίω, κί 'οιδίος: /22

+Εἰς τάς, 27 τοῦ Ἀπριλλίου 1612

Ἔστοντας και των τριων ἀδελφων Χαρκιόπλων λεγομένων ρέντιδων, Μιχελί, Μανιό /2

καί Μάρκο. παιδιά εὐλογιτικά του ποτέ Γιάννη Χαρκιόπλου κατοικοῦμενοι εἰς τό Μετόχι των /3

Κασαντρινων. Παρτωνέντζια τοῦ χωρίου Βελούλι. Και νά τος ἤθελεν ἔρθει κάπιον πράγμα, /4

ἀποῦ τόν ἄνοθ ποτέντος κύρι. Καί ἐδά θέλοντας νά μυράσουν καί να πάρη ὁ κάθα ἔϊς ἀπό αὐτούς /5

τήν πάρτε καί μερτικό ἀπό ντέ γιούρε τοῦ ντοκάρη, για νά ἔχουσιν πάντα στή μέσηντος εἰρήνη /6

καί ἀγάπη ὡς ἄν καλά ἀδέλφια; διά τοῦτο την σήμοτρον ἤλθασι εἰς σέ σασμόν συνηβασικόν. Καί /7

¹μέ δύναμιν τοῦ παρόντος φανεροῦ ἰνστρουμέντου, λεντζέρουσιν καί βάνουσιν ὁ διά μυρασάδες τος, /8

τόν ἐβλαβ-η παπᾶ κῦρ Μανουήλ Χορτάτζη, καί τόν κῦρ Μιχελί Πρικαγγούρι. Των ὁποῖων /9

δίδουσιν αὐτοριτά νά πᾶσι σουπερλόκω νά δοῦσι ὅτι πράμα στάμπιλε καί μόμπιλε εἶχεν καί /10

ἐποσεντέρνιζεν ὁ ἄνοθε ποτέντος κύρις. Τό ὅποῖον θέλουσι νά γίνεται μερτικά τρία, διχός κανένα /11

ἰν κάνω της μιας μέρας καί της ἄλλης. Καί τότες θέλουσι νά διαλέγει πρωτα ὁ ὕστερος ἀδερφός ὁ Μάρκος, /12

(q.26v) ὅποῖον μερτικόν του φένεται καί ἀρέσει. Δεύτερα νά διαλέγει ὁ μεσακός ὁ Μανιός. καί τό ἄλλο /13

μερτικό ὅπου θέλει ἀπομείνη, νά πέρνη και ὁ πρωτος ἀδελφός ὁ Μιχελίς. Εὐγάνονοντας ἀληθινά /14

τά λιβαδοχόραφά τος, καί μοντζούρια 6, ἀπάνω κάτω. Ὅπου λέσεινε ὁ μπροστάς ἐμέν του νοταρίου, καί των /15

κατωγεγραμμένων μαρτύρων, πως τά ἔχουνε αὐτοῖ του μόδουτος μυρασμένα. κ'ἐπήρεν πᾶσει ἔϊς /16

τω δύο μουζουργιό ἀπάνω κάτω. Καί ἀκομί ὁμολογᾷ ὁ αὐτός Μιχελίς πως τό μερτικόν του ἐπούλησε /17

του ἄνοθε παπᾶ κῦρ Μανουήλ. Καθως φένεται μέ ἰνστρουμέντοντος, καμωμένω διά χειρός τοῦ κῦρ /18

Μιχελί Ἀρχάβλι νοταρίου. Εἰς καιρόν καί ἡμέρα [vacat] καί ὡς ἄν εἰς ἐκήνο. νά πλερώνει τό λιβέλο /19

ἀπου εἰς ἐκήνο. νά πλερώνει ὁ ἄνοθε Μιχελίς. ἡγου σολδία 25. ἡγου εἰκοσιπέντε. Καί κοντεντάροκυται /20

νά μὴ γυρέψουν οὐδέ νά κάμουν πλιό ἄλλη μυρασά, διά τά ἄνοθε λιβαδοχόραφα. Το δέ ἀπομο-/21

νάρη στάμπιλε καί μόμπιλε, νά μυραστη ὡς ἄνοθε. Καί ἡ μύρασά ὅπου θέλει εὐγενή νά εἶναι καλλά κα-/22

μωμένη μόρε βένετο καί ἰνουπιλόμπιλε. Καί νά μὴν παρωῶσι ποταί νά κάμουνε ἄλλη μυρασά. Καί/23

οὕτως εἶναι πρεζέντοι καί κοντέντοι. Ἐτζη ἐπήγουσιν τη αὐτῇ ἡμέρα οἱ προειρημένοι μυραστά /24

δες σουπερλόκω, καί ἴδασιν τά κάτωγεγραμμένα πράματα των ἄνοθε ἀδελφων. Καί πρωτον μεν, /25

ἕναν περβόλλι μέ τό νερό ὅπου τοῦ ἐν το κάρη, τρία μερόνυκτα ἀπό πᾶσα ἔξι μότραις, καί δύο ἕμισι /26

ἀπάνω κάτω, μέ ἐλιές ρίζες, 24 νερατζά μία. Λεμονιά μία. Μουρνιά μία. Ξυλοκερατιά /27

μία. Σικιές δύο. Καί ντζιντζιφιές τρεῖς. Κείμενον εἰς τήν καβαλαρία τοῦ ποτέ ἐκλαμπροτάτου ἀφέν /28

τη Νικολό Ντεμέντζο. Τό ὁποῖον πλοτρώνει τό χρόνο του αὐτοῦ ἄρχω, ταγή πιλοτή μπλούρια δύο. Ἀκομί /29

βορηνά του ἄνοθε περβολιοῦ μία κατοικιά σπήτια νούμερο, 4/πόρτεγο, δύο κάμοτρες, καί ἕναν /30

κατόγι μέ ἀνόγι ἀνασκέπαστο, καί μέ ἕνα ξεροκύπι κοντάτος. Τά ὁποία πλερώνουν τό χρόνο, τοῦ ἄνοθε/31

ἄρχω δύο πουλάδες λαό τά ἐγγαροκάνισκα κοντάτος και τό συνήθιν τοῦ τόπου. Ἀκομί Ἀνατολικά

των αὐτων /32

σπητιων καί περβολιοῦ ἀπόζω τζή στράτας, ἕναν κομμάτι χοράφι με μια κεφάλα, καί ἔξι ἀπάνω κάτω. /33

τό ὁποῖον πλερώνει τοῦ ἄνοθε ἄρχω πᾶσα χρόνο ὑπέρπυρα 2/16. Καί τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἀφέντη Μικέλι /34

Γραδενίγο ἄλλα ὑπέρπυρα δύο, καί σολδία, δεκάξι. τά ὁποία ὅλλα περβόλλι, σπήτια χοράφι, συνορεύου /35

σι ἀνατολικά, χοράφι τοῦ ποτέ μοσερ Γιάκουμο Γραδενίγο και δυσικά περβόλλι ἄλλο του προειρημένου, /36

Μικελί Χαρκιόπλου, βορηνά σόχωρα τοῦ ποταί Μιχελί Βονάλε. Καί νοτικά στράτα κουμόνα /37

Ἀκομί καί ἕναν τραπεζοσκάμνι στρογγιλό πευκίνο, τά ὁποία ὅλλα ἐμυράσασι οἱ λεγόμενοι μυ /38

ραστάδες ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν τος, μέ ὄρκοντος καί ξεκαθαροσήνην τος. Καί ἐκάμασιν τα

μερτικά /39

τρία, ὡς κάτωθεν φαίνονται. Πρωτο μερτικό, τό ὁποῖο ἐδιάλεξε ὁ ὕστερος ἀδελφός ὁ Μάρκος. /40

Ἐναν κομάτι ἀποῦ το περβόλλι τήν ἀνατολική μετρά τριων ὕμισι πρατικω ἀπάνω κάτω, μέ

ὀκτώ /41

ρίζες ἐλιές. Νά πλερώνει τό χρόνο τογή ἀξόγια ὀκτώ. Ἀκομί καί ἀποῦ τό χοράφι τό ἀνατολικό, τήμα /42

σακὴν πάρτε ἀπάνω κάτω και δύο. Νά πλερώνει τό χρόνο των λεγομένων καβαλαρίων, πᾶσα

(ἐ)νός, σολία 26 ½. /43

ἡγου εἰκοσιεξῷμισι. Ἀκομί καί ἀποῦ τά σπήτια, τή μεσακή μεράτζη κατοικία. Ἦγου τό ἑμισόν πόρτεγο /44

ὀργές, 4 καί μία κάμερα ὀργές, 3 ½ νοτικά καί μέ αὐλήντος καί ἀερέντος. Νά πλερώνει τό χρόνο, τό /45

τρίτο ἀποῦ τά ἐγγαροκάνισκα, κατά τη φόρμαν τοῦ ἰνστρουμένου. Ἀκομί καί τό λεγόμενον τραπεζοσκάμνη. /46

Δεύτερο μερτικό, τό ὁποῖον ἐδιάλεξε ὁ δεύτερος ἀδελφός ὁ Μανιός. Ἐναν κομάτι ἀποῦ τό /47

περβόλλι, τή μεσακὴν πάρτ, τριων ὕμισι πρατικω ἀπάνω κάτω μέ ὀκτώ ρίζες ἐλιές. Ἀκομί καί /48

ἀποῦ τό χοράφι τό ἀνατολικό, τή νοτική μερά ἀποῦ ἐγγίζει πρὸς τη στράταν τήν κουμόνα, μέ τήν

ἐμῖ /49

σὴν κεφάλαια, καὶ δύο ἕμισι ἀπάνω κάτω. Ἀκομὶ καὶ ὁποῦ τὰ σπήτια, τὴν ἀνατολική μερὰ τζή

κα /50

τοικίας. Ἦγου τό κατόγι με τό ἀνώγι τό ἀνασκέπαστο, πᾶσα ἕνα ὀργές, 2 μέ τό ξεροκούπι. Καὶ μέ αὐλήντος /51

καὶ αερέντος νοτικά. Εἰς τὰ ὁποῖα νά πλερώνει τό χρόνο, ὅτι πλερώνη καὶ τό πρωτο μερτικόν τοῦ Μάρκω. /52

Τρίτο μερτικό, τό ὁποῖον ἐπήρεν καὶ ὁ πρωτος ἀδελφός ὁ Μιχελίς. Ἐναν κομάτι ἀποῦ τό περβόλλι, /53

τὴ δυσική μερὰ, τριῶν πρατικω ἰντζίρκα, μέ ὀκτώ ρίζες ἐλιές. Ἀκομὶ ἀποῦ τό χοράφι τό ἀνατολικό /54

τὴ βορηνή μερὰ μέ τὴν ἐμισὴν κεφάλαια, τρι-ων πινακίό ἀπάνω κάτω. Ἀκομὶ καὶ ἀποῦ τὰ σπήτια, τὴ δυσι /55

κὴ μετρά τζή κατοικίας, ἦγου τό ἐμισόν πόρτεγο ὀρτές, 3 ½ καὶ μία κάμερα ὀργές, 2 νοτικά μέ τὴν /56

αὐλήντος καὶ αερέντος. Διὰ τὰ ὁποῖα νά πλερώνει τό χρόνο, ὅτι πλερώνει καὶ τό πρωτο μερτικόν τοῦ Μάρκω. /57

Ξεκαθαρίζοντας ἀληθινά, καὶ τὰ δέντρα ὁποῦ εὐρίσκονται μέσα στο περβόλλι ὅζω ἀποῦ τζή ἐλιές ὡς ἄνοθε φέ /58

νοκυται ἀπου δέν τὰ μυράσανε, νά γροικοκῦται στή μέσιντος. Νά μυράζουν τό διαφορόντος πᾶσα χρόνο. /59

Ἀκομὶ νά μυράζουν καὶ τό νερόν τοῦ περβολιοῦ, νά πέρνη πᾶσα εἰς τος τό ἕνα μετρόνυκτο, εἰς κάθα μυρασά /60

ὁποῦ τὸς θέλει ἔλθει παντοτινά. Καὶ οὕτως εἶναι πρεζέντοι καὶ κοντέντοι εἰς ὅλλα τὰ ἄνοθε. Στό μερτικό ὁποῦ ἐν /61

το κάρησε κάθανός, καὶ λαοντάρουν τὴν ἄνοθε μυρασά, νά εἶναι καλὰ καμωμένη στερεά καὶ βέβαια. /62

Μόρε βένετο καὶ ἱναπιλάμπιλε. Καὶ νά μὴν πωροῦσι πλιό οὐδέ αὐτοὶ οὐδέ τὰ μέτρητος, νά γυρέψουν οὐ /63

δέν ἀκάμουν ποταί ἄλλη μυρασά. Ἄνω εἰς πέναν ὑπέρπυρα, 500 διὰ τὴν φάμπρικαν τῆς ἐκλαμπροτά /64

τῆς μας αὐθεντίας, καὶ πάλι τό παρόν εἰς τὴν δυνάμιν του. Καὶ στέργουν καὶ παρακαλοῦν. Μάρ /65

τυρες παρακαλετοί. Μιχελί Πετράκάς λεγόμενος Χανιότης ποτέ Μανόλι. Ἀποῦ τό χωρίω ἂ /66

πό ἐνι. Μιχελί Πάβλος ποτέ Μανόλι, ἀποῦ τό Μετόχι τ-ων Κασαγεντριν-ων:----- /67

+Εἰς τὰς, 22. του Μαΐου, 1612

Κομεσιόν γενεράλε κάμνη ἢ κερά Μαργέτα καλαυτοπούλα θυγατέρα του κῦρ Μανούσω, ἀποῦ τό χωρίω /2

ἀπό ἐνι. Καὶ χήρα γυνὴ τοῦ ποταί Γεωργ(ίου) Χαρχαλετούδι τζαγγάρι. Καὶ ὁ ἄνοθε τζή κύρις. Καὶ ὁ ἀδελ /3

φός τζή ὁ Νικολός, ὁὸς του ἄνοθε Μανούσω. Του μισέρ Ντζουάνε Μουράντο, ἀποῦ τό κάστρον τῆς Κρίτης καὶ /4

ἀπέντες μά ὡς ἄν νά ἦ-ταν καὶ πρεζέντες. Του ὁποίου δίδουν ἐξουσίαν γενεραλμέντε ὡς ἄν τό ἰδιόντος /5

κορμί. Νά μπωρ-η νά ντεφεντέρει καί νά μαντενήρει τά δικαιώματα καί λογαριασμούς
 τος, ἔμπροσθεν /6
 της ἐκλαμπροτάτης μας αὐθεντίας. Εἰς τόν ἐκλαμπρότατον ἀφέντην δούκαν καί
 καπετάνιον. /7
 Εἰς τὸ ὑψηλότατον ῥεντζημέντον καί κολέγιο. Κι αμόρε, και εἰς κάθα ἄλλο ὀφίτζιον
 γιουντίτζιον καί μογῖ /8
²στράτον ἐτουνης τζη χώρας. Κόντρα του μαστρό Μάρκω Χαρχαλετούδι μουράρο, του
 ἄντραδερφού τή ἄ /9
 νοθε, ἀποῦ τό χωρίω Βελούλι ἀπάγετω εἰς τά πράματα ἀποῦ τζή ἐφήκε ὁ ἄνοθε ποτές
 τζη ἄνδρας. Καί /10
 κόντρα εἰς κάθα ἄνθρωπου καί ἄνθρώπους, διά τήν ἄνοθε ὑπόθεσιν. Ὅρισμοῦς
 σεντέντζιες ἀπελατζιόνες νά κάμνη. /11
 ντεπόζιτα καί ὀποζετζιόνες. Ἀβοκάτους νά πλάνει. Νά ἰντερντύρει. Νά ῥεαλντύρει. Νά
 ῥεσποντέρει. Νόμους /12
 καί σουσφάγια νά ζητά. Σεντέντζιες νά ἀκούει νά λαοκυτάρει. Ὅμπλατζιόνες νά κάμνη,
 καί ὀμπλατζιόνες /13
 ν'ἀτζετάρει: κοντραντιτζιόνες νά κάνει. Τέρμενον καί τέρμενα νά πέρνει. Κομέσον καί
 κομέσους νά σου /14
 σιτουήρει πάτον καί συνήβασιν ἄν του φανη νά κάμνη. Καί ἄλμπιτρος νά βάνει.
 Ἰνστρουμέντα ν'ἀκού /15
 η καί νά παρακαλεῖ. Καί σεντέντζιες ἄλμπιτράριες νά ἀκούει καί νά ῥατηφικάρει.
 Κερέλαις ἄν /16
 ἀκαντέρει νά δίδει σκάθα ὀφίτζιο κριμηνάλε. Ἀμάχια νά πουλεῖ. Νά σκοδέρνει νά
 παραλαμβάνει, /17
 καί εἰς τά θέλει παραλάβει, σιγουριτάν καί ἀνάπασιν νά κάμνη. Ὅρκω νά πέρνει
 ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν /18
 τζή λεγομένης κερά Μαργέτας, καί του κυροῦ και ἀδελφοῦ τζη, καί ἄλλωνώ νά δίδει
 διαλόγου τος. Καί /19
 πᾶσα ἄλλον ἀποῦ νά ναι χρειαζόμενο διά τήν ἄνοθε ὑπόθεσιν, νά μπωρεῖ νά τό κάμνη
 ὁ αὐτός κομέσος, /20
 ὥσ' ἄν νά ἔ-ησαν κί οἱ ἄνοθε ἴδια πρεζέντος. Καί ταύτην τήν κομεσιόν στέργουν καί
 παρακαλοῦν /21
 Μ(άρτυρ)ες π(αρακαλετ)οί Μανόλι Δραμιτινός ποτέ Γεωργ(ίου). Καί Μανιό Μουρζίς
 ποτέ Μῖχελί. Καί οἱ δύο ἀποῦ τό χωρίω ἀπό ἑνι: /22

+Εἰς τὰς, 15. του ἰουνίου, 1612

Φανερόν κάμνη ὁ κῦρ Μῖχελί Χαρκιόπλος, λεγόμενος Ρέντας ποταί Ἰωάννη, ἀποῦ τό
 Μετόχι τ-ων Κασαντρινων, παρ /2
 τηνέντζια του χωρίου Βελούλι. Με τά μέρη καί διαδόχου του. Ὅτι μέ δύναμιν τοῦ
 παρόντος φανεροῦ ἰν, /3
 στρουμέντου, δίδει καί κοντζεντέρει εἰς γονικόν αἰώνιον, του κῦρ Ἰωάννη Καφούρο
 ποταί Μανόλι, ἀποῦ τό ἄνοθε /4
 Μετόχι, καί των κληρονόμων και διαδόχων του, ἐκήνον του τό κομάτιν τό χοράφι ὁποῦ
 ἔχει καί ποσεντέρει /5
 εἰς τόπον κραζόμενον στοῦ Κοῦσι τό Κατάλημα ἀπό πανοθιό μίαν πῖνακιά ἀπάνω
 κάτω. Βαλμ(έν)ω εἰς τήν πε /6

ριοχήν του χωρίου από ενίου, εἰς τό μερτικόν του ποταί ἐκλαμπροτάτου ἀφέντη Νικολό Ντεμέντζω. Τό ό /7
 ποῖον του ᾽-ἤλθεν ἀπό τόν ποταί Μῖχελί Φαραρέζω τόν Παποκῦτου. Συνορεύει ᾽ούτως. Ἀνατολικά στράτα /8
 κουμούνα. Δυσικά καί βορηνά με χοράφι καί ἀμπέλι του ποταί Μῖχελί Βονάλι. Νοτικά με χοράφι τοῦ /9
 λ(εγομέν)ου Χαρκιόπλου. Εἰς ποσεσιόν τοῦ ὁποίου καί δικαιωμάτων αὐτοῦ, νά ᾽έμπει ὁ ᾽άνοθε κῦρ Ἰωάννης ἀπό τήν σήμερον /10
 καί ὁμπρός μέ ἐξουσία ἐδικήν του, χωρίς κανένα ᾽αῦτο Γιοκυτίτζιάριο, νά λάβει νά ᾽έχει νά κρατεῖ νά ποσέν /11
 τέρει καί εἰς παντοτινά νά τό ἐξουσιάζει, αὐτός καί οἱ κληρονόμοι καί διαδόχοι του. Νά τό πουλεῖ. Νά τό δίδει. Νά /12
 τό χαρίζει. Νά τό προικίζει. Νά τό ἀλάσει. Καί ὁ διά τήν ψυχήν του νά τ᾽αφήνει. Καί ᾽ότι ᾽άλλον τοῦ ᾽ήθελεν φανεῖν /13
 καί ἀρέσει νά τό κάμνη. Νά αγομεντάρει αὐτό, καί ἀπάνω. Εἰς αὐτό, νά μπωρεῖ νά κάνη πᾶσα λογίς ἀγομέντον /14
 καί μεγιουραμέντο ᾽οποῦ ᾽ήθελε θέλει, αὐτός καί οἱ κληρονόμοι καί διαδόχοι του παντοτινά. Δέν πορώντας ποταί /15
 να του εἶπεῖ τινάς τό ἐνάντιον. ᾽ούτε ὁ ᾽άνοθε κῦρ Μῖχελίς, ᾽ούτε ᾽άλλος τινάς ἀπό τά μέρη του. Πρός αὐτόν καί πρὸς /16
 τά μέρη του. Ξεκαθαρίζοντας ἀληθινά νά ᾽εῖναι κρατημένος ὁ ᾽άνοθε Χαρκιόπουλος, νά δίδει του αὐτοῦ κῦρ Ἰωάννης, /17
 ἀποῦ τό δικόν του χοράφι, ἀποῦ τό σύνορον καί κάτω νοτικά, ᾽ότι νά κάνη τράφω, νά φάζει το ᾽άνοθε χοράφι. /18
 πάγε τά ἀληθινά μέ τό βάρος του, νά δίδει καί νά πληρώνει τοῦ εὐρισκομένου καβαλάρη τόν κάθα χρόνο, εἰς /19
 πᾶσα Σεπτέμβριον μήναν, τογή καί 4. Ἦγου τέσσερα. Καί ᾽όχι ᾽άλλον βάρος. Ἀρχίζοντας ἡ πρώτη πόγα, /20
 τόν Σεπτέμβριον μήναν, 1613. Καί ᾽έτζη ἀπό κεί καί ὁμπρός εἰς παντοτινά. Καί ᾽ούτως ὁ ᾽άνοθε /21
 κῦρ Μῖχελίς ᾽εῖναι πρεζέντες καί κοντέντος. Ἀπό τό ᾽άλλον μέρος καί ὁ ᾽άνοθε κῦρ Ἰωάννης ᾽εῖναι πρεζέντες καί κον /22
 τέντος. Καί παραλαμβάνει τό ᾽άνοθε χοράφι μέ ᾽όλους τούς ᾽άνοθε πάτους μόδους καί κοντετζιόνες ὡς ᾽άνοθε ᾽εῖρηται. /23
 Καί στέργουν καί παρακαλουν. Μ(άρτυρ)ες π(αρακαλετ)οί. Φανούριο Καλέργις ποτέ Κοκόλι, ἀποῦ τό χωρίω Περτόγια. Καί Σταμάτη /24
 Δραματῖνός, ποτέ Γεωργ(ίου). Ἀπό τό Μετόχι των Κασαντρινων.-----/25

+Τ-η αὐτ-η ᾽ημέρα.

Μέ δύναμιν του παρόντος φανερού ἰνστρουμέντου, τά καταγεγραμμένα μότρη τήν σήμοτρον ᾽ήλθασιν,
 /2

Εἰς τόν κατωγεγραμμενον σας μόν. Ἦγου ὁ ὀσιότατος κῦρ Μητροφάνης, τό κατακόσμον Καλέργης /3

καθ᾽ ᾽ηγούμενος της μονης τοῦ Ἀγίου μεγαλομάρτυρα Γεωργ(ίου) τοῦ Στασύ, παρτηνέντζια τοῦ χωρίου Βελοούλι, ἀπό /4

τό ἐν μότρος. Καί ἀπό τό ᾽άλλον μέρος. Ὁ κῦρ Βιτόρε Κουτελάρως ποταί κῦρ Ἰωάννη, ἀποῦ τό Μετόχι των Καλο /5

ματιανω. Παρτηνέντζια τοῦ χωρίου ἀπό ἐνίου. Νά δώσει 'ο' ἄνοθε καθ' ἡγούμενος τζή
 δύο του γαηδάρους /6
³ τοῦ ἄνοθε κῦρ Βιτόρε, τήν πρώτην ἐρχόμενη βεντέμα ἀπό στέ θέλει κτυπηθῇ στή
 παραχάνδακα, νά κου /7
 βαλεῖ τὰ κρασά στή χώρα 'ώστε νά κομπλήρει ἄλλη ἢ βεντέμα των κρασων. Καί 'ότι
 Τορνέσα θέλουν κα /8
 λει εἰς τ' ἀγόνια τοσ, νά τὰ μυράζου στο 'ύστερο, νά παίρνει πᾶσα 'εἷς , 'όλλα τὰ
 ἀκαίρεα μῖσά. Ἀληθινά νά δει /9
 χνη ξεκαθαροσύνη ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν του, πόσα τορνέσα θέλει πιάσει στ' ἀγόνια. Μέ
 Τοῦτο νά κάνει πᾶσα /10
 εἰς τὰ δύο ἀσκιά του ἐνός γαηδάρου, καί νά τζή γοβερνάρου στή φογούρα στή μέσην
 τοσ, εὐγάνοντας ἀληθινά /11
 τή σπέζον του λεγομένου κῦρ Βιτόρε, 'οποῦ θέλει νά περνά ἀπό δικοῦ του. Ἀκομί νά τζή
 καλικώνου στή μέσι. Καί 'ότι /12
 ἄλλο γοβέρνο ἐθέλουσι θέλει νά Γροικάται στή μέσιντος. Μέ τούτου τήν τήν κοντετζιό
 καί ἄν ἤθελε φανεῖ νά /13
 πάθει κανέναν κτημα ἀποῦ τὰ ἄνοθε τίβοτζη κακό, καί νά φτέγει 'ο' ἄνοθε κῦρ Βιτόρες
 νά φανεῖ ξεκαθαροσύ /14
 νη πους αὐτός τό ἐλάβωσε, νά ναι κρατημένος διχός καμινιάς λογίς κοντραντιτζιόν νά
 ἀπηλογοῦται, νά /15
 πλερώνει τό κτημα, 'ότι ἤθελε φανεῖν καί ζάζει. Πάλι καί ἤθελε λάχει ἀπό θεοῦ, καί
 νά μὴν πωρεῖ οὐδέ αὐ /16
 τός οὐδέ 'ο' νικοκύρης ἀποῦ τζή 'έχει νά τζή ξεγλυτώσει, νά μὴν 'έχει ἐκεῖ νά κάμει
 τίβοτζη. Ἀκομί νά 'εῖναι /17
 κρατημένος ὁ ἄνοθε καθ' ἡγούμενος νά τοῦ τζή δίδει στή βεντέμαν τω λιναργιω. Ἐως
 ὅλλην τή μιτζή Σαρακοστη /18
 (πρῶτην), ἐρχόμενη. Νά φορτώνει τὰ λινάργια νά τὰ πουλεῖ, ἀπό που ἤθελεν 'εὐρεῖ νά
 φορτώσει. Ἐχοντας κ' ἐκεῖ τήν /19
 σπέζαν των κτημάτων στή μέσηντος, μά τήν σπέζαν του ὁ ἄνοθε κῦρ Βιτόρες, νά τήν
 'έχει κ' ἐκεῖ ἀπό δικοῦ του. Καί /20
 νά μυράζουν κ' ἐ τότες 'ότι διάφορο ἐθέλασιν κάμει. Δείχνοντας κ' ἐκεῖ ξεκαθαροσύνη
 πόσον ἤθελεν που /21
 λήσιν τή λίτρα. Εὐγάνοντας ἀληθινά ὀκτακόσιες λίτρες λινάρι ὅποῦ θέλει νά δώσει ὁ
 λεγόμενος καθηγούμενος, νά /22
 τοῦ τό πουλήσει ὁ αὐτός κῦρ Βιτόρες. Ὅποῦ θέλει νά 'εῖναι τό διάφορο ὄλλο, τοῦ
 αὐτοῦ καθ' ἡγούμενου. Ἐχον /23
 τας καί εἰς ἐκείνην τή βεντέμα τήν κοντετζιό των λεγομένων κτημάτων. Ἦγου ἤθελε
 σκοτώσει κανένα /24
 νά τό πλερώνει. Ἀκομί νά 'εῖναι κρατημένος ὁ λεγόμενος κῦρ Βιτόρες νά κάνει του
 ἄνοθε καθηγούμενου ἀργάτες, 15 /25
 ἡγου δεκαπέντε. Ἀπό δά καί πρί πάγει στή βεντέμα, ὅπου ἤθελεν 'έχει δουλειά. Νά
 τοῦ τζή πλερώνει, καθ-ως /26
 τζή πλερώνουν κι ἄλοι. Καί 'ούτως 'εῖναι πρεζέντοι καί κοντέντοι, και τὰ δύο μέρη,
 στέργουν καί παρακαλοῦν, βά /27
 νοντας καί πέναν ἄλλη λογίας τ-ων μερίδων, ὑτέρπυρα ἑκατό διά τήν φάμπρικαν τ-ης
 ἐκλαμπροτάτης μας /28
 αὐθεντίας. Καί πάλι τό παρόν εἰς τήν δύναμίν του. Μάρτυρες παρακαλετοί. Κῦρ Μιχελί
 Καλαύτης ποτέ Μανούσω. Καί Μανόλι /29

Πετράκας λεγόμενος Χανιότης, ποτέ Μιχελί. Καί 'οι δύο ἀποῦ τό χωρίω ἀπό ἐνί : -----
-- /30

+Εἰς τάς, 16 του Ἰουνίου, 1612
Φανερόν κάμνη ἡ Μαρία Ῥιγατζοπούλα, θυγατέρα του ποταί Νικολέτω. Κατοικούμενη εἰς τό Μετόχι /2
Ἀβγερινό. Παρτηνέντζια τοῦ χωρίου Μεσόσκαφης. Ὅτι με δύναμιν του παρόντος φανεροῦ ἰνστρουμέντου, /3
ἀπό τήν σήμερον καί ὁμπρός θέλει καί δίδει του κῦρ Ἰω(άνν)η Μυλατάρι λεγομένου Σπαθάρο, ποταί Γεωργ(ίου). Ἀποῦ /4
τό Μεσχωρίω, ἐκείνον της τό περβόλλι ὁποῦ ἔχει καί ποσεντέρει εἰς τόπον κραζόμενο στα Ῥιγατζανά. Μία /5
μουζουρά ἀπάνω κάτω. Βαλμένω εἰς τήν περιοχὴν του αὐτοῦ Μεσχωρίου. Εἰς τήν Καβαλαρίαν τοῦ εὐγενη /6
'ἀρχω ἀφέντη Μικέλ Τορτζέλλο. Καθὼς εὐρίσκεται μέ τά δέντρα του, καί μέ τό νερόν του ἐν το κάρη, καί μέ /7
'όλλα του τά δικαιώματα. Καθὼς τό κλίνουν τά σύνωρά του, ἀνατολικά τόπος του ἐκλαμπροτάτου ἀφέντη Ἀντρέα /8
Ντάντολο. Καί δυσικά τόπος του λεγομένου ἀφέντη Τορτζέλλο. Βορηνά περβόλλι του Μιχάλι Κοντάκι. Καί νοτικά περβό /9
4λι 'άλλα ἀλλης Μαρίας Ῥιγατζοπούλας, καί τοῦ ποτέ Κόστα Καρανηνοῦ. Τόν ὅποιον της '-ηλθεν ἀπό τόν 'ανοθε /10
ποτέντης κύρι. Τόν ὅποιον κῦρ Ἰωάννην κράζει ἡ 'ανοθε Μαρία ὁ διά παιδίν της ψυχης της. Καί δίδει του τό 'ανοθε /11
περιβόλλι ὀγιά Φώτι, διότις ὁ κῦρ Γεώργ(ιος) παιδιό τ-ης λεγόμενος Κατζάπης, ὁ 'άνδρας της, τόν ἀναδέχθηκε εἰς τό 'Άγιον βά /12
πτισμα. Καί ὁ διά τόν Θεόν καί ὁ διά τήν ψυχὴν της. Καί θέλει τελείως νά 'εἶναι καί νά Γροικάται τό παρόν ψυχικόν, /13
στερεόν καί βέβαιον εἰς παντοτινά, ὥσάν νά 'ήθελεν κάμη καί τεσταμέντο στό θάνατό της. Καί ρεφουδάρει ἀπό τήν /14
σήμερον πᾶσα λογίς ἀκτζιόν ὅπου 'εἶχεν εἰς τό λεγόμενον στάμπελε, ὥσ'άν ποτέ νά μὴν τό θέλιν 'έχει. Καί ὁ ἀπάνω λεγόμενος κῦρ /15
Ἰωάννης νά τόν τεσπονέρι μέ τούς κληρονόμους καί διαδόχους του παντοτινά. ὥσ'άν νά τοῦ 'ήθελεν 'έλθει καί ἀπό λογαρ /16
γιασμόν π(ατ)ρικόν του. Εἰς ποσεισιόν του ὁποίου καί δικαιωμάτων αὐτοῦ, νά 'έμπει ἀπό τήν σήμοτρον καί ὁμπρός μέ ἐ /17
ζουσίαν ἐδικήν του, χωρίς κανένα 'οὔτο γιοκυτιτζιάριο, νά κρατη καί νά τό ποσεντέρει μέ τζή κληρονόμους του /18
παντοτινά, εἰς πᾶσαν του ἐξουσίαν καί κ(υρι)ότητα. Εἰς τό πουλεῖν. Χαρίζειν. Προικίζειν. Ἀλάσειν. Καί ὁ διά τήν ψυχὴν του /19
διακρίνειν. Καί 'ότι 'άλλο 'ήθελεν του φανεῖ καί ἀρέσει αὐτηνοῦ καί τ-ων κληρονόμων καί διαδόχων του, νά μπω /20
ρει νά τό κάμνη. Καί νά τό ἀγομεντάρη μέ πᾶσα λογίς ἀτομέντο σπέζα φάμπρικα καί μεγιστραμέντο, ὅπου /21
να του 'ήθελε φανεῖ. Αὐτηνοῦ καί των διαδόχων του σ'άν πράμα ἐδικόν του. Ὡς 'ίδιος καί καθολικός νικοκύρις. /22

Δέν πορώντας ποτέ νά του εἶπη τινάς τό ἐνάντιον. ἄνω εἰς πέναν ὑπέρπυρα, 500 διά
 τήν φάμπρικαν της ἐκλαμπρο /23
 τάτης μας αὐθεντίας, καί πάλι τό παρόν εἰς τήν δύναμιν του. Πάντα ἀληθινά μέ τό
 θάρος του, νά δίδει καί νά πλη /24
 ρώνει. Τόν κάθα χρόνο, τοῦ εὐρισκομένου καβαλάρη, εἰς πᾶσα Σεπτέμβριον μήναν,
 ὑπέρπυρα, 2. Ἦγου δύο. Καί ὄχι /25
 ἄλλον κάρος. Ἀρχίζοντας νά κάμη πρώτην πόγα, τόν πρωτον ἐρχόμενον Σεπτέμβριον,
 1612. Καί
 ἔ /26
 τζη ἀπό κεῖ καί ὀμπρός εἰς παντοτινά. Καί οὕτως εἶναι κοντέντα. Ἀπό τό ἄλλον μέρος
 καί ὁ ἄνοθε κῡρ Ἰωάννης, /27
 Σπαθάρος εἶναι πρεζέντος καί κοντέντος. Καί παραλαμβάνει τό ἄνοθε περιβόλλι ἀποῦ
 τήν αὐτήν του σάντολα, μέ πολλήν /28
 εὐχαριστεία, καί μέ τους ἄνοθε πάτους καί κοντετζιόνες. Καί στέργουν καί
 παρακαλοῦν. Καί ἀπό τό ἄλλον μέρος /29
 ὁ κῡρ Γεώργ(ιος) παιδιό της ὁ ἄνδρας τ-ης ἄνοθε Μαρίας, καί ὁ σάντολος του αὐτοῦ
 κῡρ Ἰωάννης, εἶναι πρεζέντος καί κοντέντος. Στέργει /30
 καί παρακαλεῖ: Μάρτυρες παρακαλετοί. Νικολό Καυκατά ποτέ Ἰωάννη. Ἀποῦ τόν
 Ἀβγερινό. Καί Ἰωάννη Σφακιότης λεγόμενος Ψωμῖς ποταί Μανόλι, /31
 ἀποῦ τό Μεσχωρίω:----- /32

+Εἰς τάς, 4 τοῦ Ἰουλλίου, 1612

Συνηκέσιον καί τέλειαν παντριάν, καθομολογούσιν καί ποιοῦσιν τά κατωγεγραμμένα
 μότρη. Ἦγου /2
 Κεργήνα Καλαυτοπούλα, γυναῖκα του ποταί Νικολό Χορτάτζη εἰς πρώτην παντριάν. Καί
 τήν σήμερον /3
 γυναῖκα του Γεωργ(ίου) Γιωργίτζη. Μέ τόν ὑόν της τόν Κοσταντή Χορτάτζη,
 κατοικοῦμενοι εἰς τό χωρίω ἀπό /4
 ἔνι, ἀπό τό ἔν μέρος. Καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ὁ κῡρ Μιχελί Βασμούλος ποταί
 Μανόλι, ἀποῦ τό χωρίω /5
 Βελούλι. Ἐν μέρος του ἑτέρου συμφωνοῦσιν καί ποιοῦσιν τήν παροῦσαν ὑπανδρεία.
 Καί πρωτας /6
 κράζουσῖ το ὑπερευλογημένον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί της
 παναχράν του αὐτοῦ Μαρίας. Ἀπό τήν /7
 χάριν των ὁποίων, κινᾶται πᾶσα καλόν ἔργον. Ἐπειτα ἡ ἄνοθε ἐργήνα προμετάρει νά
 κάμη καί ἡ θυ /8
 γατέρα τζή, ὀνόματι Ἑλένα, νά θελήσει νά πάρει καί νά εὐλογηθῇ τόν ἄνοθε κῡρ
 Μιχελί. Ὁ διά ἄνδραν της /9
 εὐλογητικόν καί καθολικόν, καθὼς ὀρίζει ἡ Ἀγία του Θεοῦ καί Ἀποστολική ἐκκλησία.
 Καί ὁ διά προκίον /10
 τ-ης λεγόμενης νύμφης, τάσει καί προμετάρει ἡ ἄνοθε του πενθερά, νά δώσει καί νά
 κονσενιάρει του λεγομένου της /11
 γαμπροῦ εἰς τέρμενο, ἕως ὅλλον τόν Ἰούνιον μήναν πρωτον ἐρχόμενον, 1613. Μέσα εἰς
 σέ κρε /12
 βάτο στρώσει λινό, καί εἰς ὅλλα ρούχα λινικά, σημάρον τάσα ὅτι εὐγούσι. Καί ὁ διά
 χαρίσμα τούτου /12
 τάσει καί προμετέρει ὁ ἄνοθε Κοσταντής να του δώσει ὑπέρπυρα, 300 ἡγου τρακόσα
 μετριτά. Τά ὁποῖα νά του /13

τά καλά του, στάμπελε καί μόμπελε, παρόντα καί μέλλοντα. Καί 'ούτως 'εἶναι κοντέντος. Από τό 'άλλον μέρ(ος), /23

καί ἡ 'άνοθε ἐργήνα ἡ γυνή του, 'εἶναι πρεζέντη καί κοντέντα. Καί στέργουν καί παρακαλουν. Μάρτυρες παρακαλετοί /24

κῦρ Ἰωάννης Σπαθάρος ποτέ Γεωργ(ίου). Αποῦ τό χωρίω Μεσωχωρίω. Κῦρ Γεώργ(ιος) Κατζάπης, καί κῦρ Γεώργ(ιος) Μπός, ποτέ /25

Μανόλλι, ἀποῦ τό μετόχι Ἀβγοτρινό: /26

+σεγιτάρει τό λεγόμενο χειρόγραφο. Τζή 165 Μαρτίου τζή, 3 /27

+κτῆμα τοῦ Ἰωάννη Σφακιότη ποτέ Μανόλλι, ἀποῦ τό χωρίω Μεσωχωρίω. Αποῦ τήν παραλαμβάνει

/28

ἀποῦ τήν ἐργήνα Καματοπούλα. Ποτέ Νικολό, ἀποῦ τό χωρίω Κατζικάλι, της λεγομένης νύμφης, ἀκό /29

ντο του προυκιού της. Πρωτον μέν στρομάντζο μέ τό καβατζάλε φουργάδο /30

+προσκεφαλάδια δύο, μέ τά ψίδια τος λαβοράδα /31

+ποκάμισο 'ένα, /32

+φουστάνι 'ένα, /33

+σεντόνια δύο μικρά, /34

+ἐμπόλιες μονές πίχες ἐνιά, /35

+λουτρομπόλια μία λαβοράδα, /36

+ταβλομάντιλο 'ένα, /37

+καί 'ένα ἀμπέλλι εἰς τήν καβαλαρία τοῦ εὐγενεστάτου ἀφέντη Βιτόρε Κορνάρο εἰς τό χωρίω, /38

Κατζικάλι, καί 'εἶναι ἀργά των, 6. Εὐγάνοντας τό τρίτον καβαλάρι του 'άνοθε. Σημάρο /39

μέντο 'άλλον, ὁ διά /40

+Μάρτυρες παρακαλεμένοι. Νικολό Νταπούλα, καί Γεωργ(ίου) Καλίβα: /41

+Ακομί, τζή 167, τζή 9 τοῦ Δεκεμβρίου, του ἐσημάρασι 'άλλα δαμάκια χρειασί διά, /42

ὁποῦ του ἐδώκανε. Ὅργο ψιλό, λίτρες χοντρές τρίς. /43

+Ἀργαστήρι 'ένα με κτένια εὐτά /44

+δύο τραπεζοσκάμνια, 'ένα μῖτζό καί 'ένα μεγάλο /45

+ 'ένα σιδεροτζίκαλο, καί 'έναν τιγάνι /46

+καί μία σκάφη καί μία σανίδα. /47

+Ἐναν πίνακα καί 'έναν πινάκι μικρό. /48

+Ἐνας πάγκος κιπαρισένιος. /49

+Τάβλες πεύκινες τρίς. /50

+Μία ζυγή χερόκτενα, καί μίαν κάρτα κάζα, 'ήγου ἀποῦ ζοῦσιν τό τυρί. /51

+Σουμάρου 'όλλα τά 'άνοθε ὑπέρπυρα, ἐξακόσα πενήντα. Ἦγου, /52

ἀποῦ τά ὁποῖα εὐγάνουν τά, 250 ὑπέρπυρα. Ὅγια τά χαρίσματά του. Τό ορέσος 'ήγου ὑπέρπυρα, 200 ἀπομένη /53

καθάργιο προυκίό τ-ης λεγομένης νύμφης, μάρτυρας κῦρ Ντζανή Γουλιάρμος, ποτέ Νικολέτω: /54

+Ἐγώ παπᾶ Γιάννης Ἀχλάδης μαρτυρω, καί ὑπέγραψα τά 'άνοθε:----- /54

+Εἰς τάς, 10 τοῦ Ἰουλλίου, 1612

Φανερόν κάμνη ὁ ἐκλαμπρότατος ἀφέντης Ἀντρέα Βενέρις, ὅς, ποτέ ἐκλαμπροτάτου ἀφέντη Μάρκω /2

κατοικοῦμενος ἐν Χανδάκου Κρήτης. Καί εὐρισκόμενος τήν σήμερον εἰς τό χωρίω Βελούλι. Ὅτι μέ δύναμιν /3

τοῦ παρόντος φανερον ἰνστρουμέντου με τά μέρη καί διαδόχους του. Δίδει και
 κοντζεντέρει εἰς γονικόν αἰώ /4
 νιον, του κῡρ Ἰωάννη Σάμνιο λεγόμενου Πραματευτόπουλου ποτέ Γεωργ(ίου), ἀποῦ τό
 χωρίω Περτόγια, καί των διαδόχων του, /5
 ἐκήνον του τό κατάλημα ὁποῦ ἐκράτιεν ὁ ποτέ Νικολό Ροδάς. Ἀπάνω κάτω, δύο ὀργές
 μάκρος. Καί δύο /6
 ὀργές πλάτος. Κείμενον εἰς τό αὐτό χωρίω Πορτόγια. Σύμπλια μέ ἐδικόν του σπήτι του
 ἄνοθε κῡρ Ἰωάννη. /7
 Συνορεύει ἀνατολικά μέ σπήτι ἐδικόν του. Καί δυτικά καί βορηνά, σπήτια του Μῖχελί
 Ψομάκ. Νοτι /8
 κά στράτα κουμούνα, και μέ χοράφι του ἄνοθε ἄρχω. Τό ὁποῖον του ἤλθεν
 ἀπολογαριασμοῦ του προικιού /9
 του. Εἰς ποσεσιόν του ὁποῖου καί δικαιωμάτων αὐτοῦ, νά ἔμπει ὁ ἄνοθε κῡρ Ἰωάννης
 ἀπό τήν σήμοτρον καί /10
 ὀμπρός μέ ἐξουσία ἐδικήν του, χωρίς κανένα αὐτογιοκυτιτζιάριο, να κρατεῖ και νά τό
 ποσεντέρει /11
 με τοὺς κληρονόμους του παντοτινά, εἰς πᾶσαν του ἐξουσίαν καί (κτητι)κότητα. Εἰς τό
 πουλεῖν. Χαρίζειν. Προι /12
 κίζειν. Ἀλάσειν. Καί ὁ διά τήν ψυχὴν του διακρίνειν. Καί ἀγομεντάρειν αὐτό, μέ πᾶσα
 λογίς ἀγομέντο /13
 καί μεγιουραμέντο ὁποῦ τοῦ ἠθέλεν φανεῖν καί ἀρέσει. Ὡς ἴδιος καί καθολικός
 νοκοκύρις. Μέ τοὺς κλη /14
 ρονόμους καί διαδόχους του. Καί νά μπωρεῖ ν' ἀνύγει πόρτα ἀπό που θέλει. Μέ τά
 τούτην τήν κοντετζιόν /15
 καί εἰς σέ κανέναν καιρό, καί ἠθέλε φανεῖ του εὐρισκομένου καβαλάρη νά κτίσει σπίτι
 του, εἰς τήν αὐλήν του ἄνοθε κατὰ /16
 λημα του, ἐτότες νά εἶναι κρατημένος ὅπως τό θελεν ποσεντέρει ν' ἀνύγει τήν πόρτα
 ἀπό μέσα /17
 ἀποῦ τό σπήτιν του ἄνοθε κῡρ Ἰωάννη. Γή καί τ-ων διαδόχων του. Καί εἰς ὅτι ἠθέλε
 θέλει νά τό κάμει καί νά τό /18
 ἀγομεντάρει αὐτός καί οἱ διαδόχοι του, νά μή μπωρεῖ νά του εἰπ-η τινάς τό ἐνάντιον.
 Μήτε ὁ ἄνοθε
 /19
 καβαλάρης, μήτε ἄλλος τινάς ἀπό τά μέρη του. Πρός αὐτόν ἢ πρός τά μέρη του.
 Πάντα ἀληθινά μέ τό βά /20
 ρος του. Νά δίδει καί νά πληρώνει του εὐρισκομένου καβαλάρη τόν κάθα Χριστόν. Εἰς
 κάθα Σεπτέμβριον μήνα, /21
 ὑπέρπυρα 2 ἡγου δύο. Καί νά κάνη και ἕνα ἐγγαρικό. Ἀρχίζοντας ἢ πρώτη πόγα τόν
 Σεπτέμ /22
 βριον μήναν, 1613. Καί ἔτζη ἀπό κει καί ὀμπρός εἰς παντοτινά. Ἰνάτεντέροντας εἰς
 κάθα πόγα, περ /23
 βία του γασάλδο. Καί οὕτως εἶναι κοντέντος. Ἀπό τό ἄλλον μόντρος ὁ ἄνοθε κῡρ
 Ἰωάννης Σαμνῖός εἶναι πρεζέντες /24
 καί κοντέντος. Καί παραλαμβάνει τό ἄνοθε γονικό, μέ ὅλλους τοὺς ἄνοθε πάντζιονες
 μόδους καί κοντετζιόνες, καί στέ /25
 ργουν καί παρακαλοῦν. Μάρτυρες παρακαλετοί κῡρ Κοστάντη Γαργουλου, ποτέ
 Γεωργ(ίου). Καί Νικόλα Βαρβάρη ποτέ Ἰωάννη καί οἱ δύο, ἀπου /26
 τό χωρίω ἀπό ἔνι:----- /27

+Εἰς τὰς, 11. του Ἰουλλίου, 1612
 Κομεσιόν γενεράλε κάμνη ὁ κῦρ Ἰωάννης Καλιάκης ποταί Μιχελί. Ἀποῦ τό Καστέλι τό
 μπονιφάτζιο. Του κῦρ /2
 Γεωργ(ίου) Φωτηνά, ποτέ Μάρκω, ἀποῦ τό κάστρον της Κρίτης. Ἀψέντες μά ὡς ἂν νά
 ᾿-ηταν καί πρεζέντες. /3
 Του ὁποίου δίδει θέλημα καί γεμάτην ἐξουσίαν γενεραλμέντε, ὡς ἂν τό ἴδιον του
 κωρμί. Νά μπωρεῖ νά ντε /4
 φεντέρει καί νά μαντενήρει. Τά δικαιώματα καί λογαριασμούς του, ἔμπροσθεν της
 ἐκλαμπροτάτης μας αὐ /5
 θεντίας. Εἰς τό ἐκλαμπρότατον αὐθέντην δουκαν, καί μεγαλότατον καπετάνιον. Εἰς τό
 ὑψηλότατον ῥεν /6
 τζημέντον καί κολέγιο. Κιαμόρε, καί εἰς κάθα ἄλλο ὀφίτζιο καί γιοκυτίτζιον καί
 μογιστράτον
 ἐτουνης τζή /7
 χώρας. Κόντρα του ἀφέντη του Νικολό Τζογαρέλο, και του κυρ Πιέρω Νταβίλο.
 Ἀπάνω εἰς μία σεντέντζια /8
⁶ ἄψεντάρια ἀποῦ του τήν ἔχει καμωμένη ὁ ἄνοθε ἀφέντη Νικολός εἰς τό ὀφίτζιο τὰ
 ρωμάικα /9
 καί κόντρα εἰς κάθα ἄνθρωπον καί ἄνθρώπους διά πᾶσαν του ὑπόθεσιν. Ὅρισμούς
 σεντέντζιες ἀπελατζιόνες νά /10
 κάμνη. Ντεπόζιτα καί ὀποζιτζιόνες. Ἀβοκάτους νά πιάνει. Νά ἰντερντύρει. Νά
 ῥεαλντύρει. Νά ῥεσποντέ /11
 ρει. Νόμους καί σουφώγια νά ὀτενήρει. Σεντέντζιες νά ἀκούει. Νά λαοκυτάρει.
 Ὀμπλατζιόνες νά κάμνη, και /12
 ὀμπλατζιόνες ν' ἄτζετάρει. Κοντραντιντζιόνες νά κάνει. Τέρμενον καί τέρμενα νά
 πέρνει. Κομέσον καί κο /13
 μέσους νά κάμνει. Πάτον και συνήβασιν ἂν του φανεῖ νά κάμνει, καί ἄλμπιτρος νά
 βάνει. Ἰνστρουμέντα νά /14
 κάμνη καί νά παρακαλεῖ, καί σεντέντζιες ἄλμπιτράριες νά ἀκούει καί νά ραζηφικάρει.
 Κερέλαις
 ἀνακε /15
 τέρει νά δίδει σκάθα ὀφίτζιο κριμινάλε. Ἀμάχια νά πουλεῖ. Νά σκοδέρνει, νά
 παραλαμβάνει, καί εἰς τὰ πα /16
 ραλάβει. Σῆγουριτάν καί ἀνάπαυσιν νά κάμνη. Ὅρκω νά πέρνει ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν
 του ἀπάνω λεγομένου, /17
 κομητέντε. Καί ἄλλωνω νά δίδει διαλόγου του. Και πᾶσα ἄλλον ἀποῦ νά ναι
 χρειάζόμενο νά μπωρεῖ νά /18
 τό κάμνη ὡς ἂν νά ᾿-ητον καί ὁ ἄνοθε κομητέντες ἴδια πρεζέντες. Καί ταύτην τήν
 κομεσιόν στέργει καί /19
 παρακαλεῖ: μάρτυρες παρακαλετοί. Γεωργ(ίου) Πάβλο ποταί Μάρκω. Καί Κοσταντή
 Χορτάτζη ποτέ Νικόλα. Και /20
 οἱ δύο ἀποῦ τό χωρίω ἀπό ἑνι:-----/21

+Εἰς τὰς, 3. του Σεπτεμβρίου. 1612
 Ἔσοντας καὶ ὁ κῦρ Σταμάτη Ντογγόνας, λεγόμενος πῖνακάς ποτέ Ἀντωνίου, ἀποῦ τό
 χωρίω ᾶ /2

πο ἐνι. Καί νά ἤθελεν παντρευτῇ ἀπό καιρόν περασμένο, καί ἐπήρε διά γυναῖκαν του εὐλογητικήν /3
 τήν ἐργήνα Λεξενιαδοπούλα του ποταί Νικολό, ἀποῦ τό χωρίω Μεσσωχωρίω. Ἀποῦ τήν ὁποῖαν ἤ /4
 λαβε προικίον, ὑπέρπυρα, 330. Ἦγου τριακόσα τριάντα, καθὼς φένηται μέ ἓνα χειρόγραφο, γραμμέ /5
 νω διά χειρός του εὐλαβῇ παπά κῦρ Μανουήλ Χορτάτζη, 1611. Μηνί Νοεμβρίω, στάς, 26. Καί μέ /6
 μαρτύρους, καί μέ σημαδόρον τόν ἴδιον παπά κῦρ Μανουήλ ὁποῦ τό γραψε. Καί ἀκομί νά τζή τάξει /7
 καί αὐτός διατί τήν ἐγνώρισε καλή στό σπήτιν του καί μπιστική γιά κήνο, νά χει ἀποθάντοντά σου ἀποῦ τά /8
⁷ καλά του ἀπάνο προύκια ἄλλα, ὑπέρπυρα, 200 ἤγου διακόσα, διά τήν ψυχὴν του. Καί ἔσοντας τόν καιρόν ἐκήνο, /9
 νά μὴν ἔυρουσι νοδάρω νά τά γράψει, τά ἐβάλλασιν εἰς τό λεγόμενο χειρόγραφο. Ἐδά τήν σήμερον ὁ ἀπάνω /10
 γεγραμμένος γαμπρός, πρεζέντες καί ἡ ἄνοθε ἐργήνα ὁποῦ του ἤδωκεν τό λεγόμενον πράγμα, ἐκράζασι ἐμέναν τό νο /11
 δαρο, καί ἐφέρασί μου τό λεγόμενο χειρόγραφο, οἱ οποίοι μέ ἐπαρακαλέσασι ὁ μπροστάς των κατωγεγραμ /12
 μένων μαρτύρων, νά τό ῥεγιστράρω εἰς τό λίμπρο μου καθως κήτεται. Ὁ διά νά φένηται παντοτινά το εἰρημένον προι /13
 κίον ὁποῦ του ἤδωκε καί ὁποῦ τζη ταξε, εἰς σέ πράξεις νοδαρίου. Ὡς καθὼς καί ἀπό κατοθιό θέλει ῥεγιστραριστῇ /14
 τό λεγόμενο χειρόγραφο. Καί διά τοῦτο ὁ ἀπάνω γεγραμμένος κῦρ Σταμάτης ὁ γαμπρός, μέ τό παρόν, θέμα και κάμνη /15
 γεμάτην και ἀνέκοπτην σῖγουριτάν καί παντοτινὴν ἀνάπαυσιν, τζή ἄνοθε ἐργήνας τζή γυνῆς του. Ὁ διά τό λεγόμενον προικίον /16
 ὁποῦ ἤλαβεν ἀπό λόγου τζη. Καί στρέφει τῆνε σιγούραν καί ἀναπαυμένην εἰς παντοτινά με τήν μότρη και διαδόχους /17
 τῆς. Καί ὀμπλιγάρει εἰς τό ἄνοθε προικίον ὁποῦ ἤλαβε καί ὁποῦ τζή τάξε, τό κωρμίν καί τά καλά του, στάμπιλε και /18
 μόμπιλε, παρόντα κι μέλλοντα. Καί στέργει καί παρακαλεῖ. Ἀπό τό ἄλλον μέρος. Καί ἡ ἄνοθε ἐργήνα ὁποῦ ἤδωκεν τό /19
 λεγόμενον πράγμα, εἶναι πρεζέντη καί κοντέντα, καί στέργει καί παρακαλεῖ. Μάρτυρες παρακαλετοί. Ντζανή Πάβλος ποτέ Μάρκω, ἀπου /20
 τό χωρίω Βελούλι: /21
 +σεγितάρει τό λεγόμενο χειρόγραφο. 1611. Μηνί Νοεμβρίω στάς 26. /22
 +Ἔσοντας ἐγὼ Σταμάτη Πίνακάς, ποταί Ἀντόνι ἀποῦ τό χωρίω ἀπό ἐνι. Καί νά ἤθελα πάρει ὁ διά γυναῖκα μου /23
 εὐλογητικὴν παρθενικήν ὡς ἂν ὀρίζει ὁ νόμος καί ἡ Ἁγία τοῦ Θεοῦ καί Ἀποστολικὴ ἐκκλησία, τήν ἐργήνα Λεξενιαδο /24
 πούλα ποταί Νικολό, ἀποῦ τό χωρίω Μεσσωχωρίω. Καί νά ἤθελες ἔχει δαμάκην πράμα, καί νά μὴν τό θέλαμε ση /25
 μάρει ἀπό καιρόν περασμένω ἀποῦ σε πήρα. Καί σήμερον ἐθέλῃσαι νά σου τό γράψω διά νά φαίνεται. Καί βάνω /26

μεν τόν παπᾶ Μανόλλι Χορτάτζη νά τό γράμει ὥστε νά τό βάλλομεν στό νοδάρο. Καί
 'εἶναι μία δραπόντα /27

μαλτρατάδα /28

+προσκεφαλάδια δύο, τό 'ένα μέ τό ψίδι /29

+φϊστάνια δύο, τό 'ένα μέ μετάξη μαλτρατάδο /30

+ποκάμισα δύο σκλέτα /31

+καί μία μπόλια /32

+καί στάρι καί 4 κουμουλάρι /33

+σουμάρου 'όλλα /34

+κάμνω τζή καί ἀπάνο προύκια ἀποῦ τό πράμα μου, νά τά πιάνει ἀπό που τά βρη /35

+μλартурес παρακαλετοί. Ἐγώ Ἰωάννης Κρούσσος ποτέ Γεωργ(ίου) ἀποῦ τό χωρίω
 ἀπό 'ἐνι, μαρτυρω τά 'ἀνοθε /36

+Ἰωάννης Βούργαρης ποτέ Κοσταντή ἀποῦ τό χωρίω ἀπό 'ἐνι /37

+ἐγώ παπά Μανόλι Χορτάτζης γράφω, μέ θέλημα των μερίδων. /38

+Εἰς τάς, 10. του Σεπτεμβρίου . 1612

Κομεσιόν γενεράλε κάμνη. Ἡ ἐκλαμπροτάτη κερά Παλμέτα Δρογανηγοπούλα. Θυγατέρα
 του ποτέ ἐκλαμ /2

προτάτου ἀφέντι Πέρο. Καί γυνή τήν σήμερον εἰς δεύτερην παντριάν, του εὐγενη 'άρχο
 ἀφέντι Πέρο Μουδάτζο. /3

Ὡς'άν κληρονόμησά του παιδιού τζή Βεντουρέτας. Κατοικοῦμενη εἰς τό χωρίω
 Γιανίτζη. Καί εὐρισκόμε /4

νη τήν σήμερον, εἰς τό χωρίω Βελούλι. Του 'ἀνοθε εὐγενη ἀφέντι Πέρο του ἀνδρός της.
 Πρεζέντες καί ἀτζετάρει /5

τοῦ ὁποίου δίδει ἐξουσίαν γενεράλε, ὡς'άν τό 'ίδιον της κωρμί, νά μπωρη νά πουλήσει,
 γή νά ἀλλάξει τόν τόπον καί /6

⁸ μερτικόν ὁποῦ 'έχει καὶ ποσεντέρει εἰς τό χωρίω Μονόχωρο. Διατί τζή μακρένει ἀποῦ
 τό 'ἀνοθε χωρίω Γιανίτζη, /7

καὶ δέν πωρει νά τόν ἐγοβερνάρη. Καί νά μπωρη ἀπάνω εἰς ἐτουτην τήν ὀκαζιόν, νά
 κάνει πᾶσα λογίς χρεια /8

ζόμενο. Ἰνστρουμέντα νά κάμνη καί νά παρακαλεῖ. Νά σκοδέρνει νά παραλαμβάνει, καί
 εἰς τά παραλάβει /9

σῆγουριτάν καί ἀνάπαυσιν νά κάμνη. 'Άλλον κομέσον καί κομέσους ἂν του ὀκορέρει νά
 κάνει. Καί πᾶσα /10

'άλλον ἀπου νά ναι χρειαζόμενο διά τήν αὐτήν ὑπόθεσιν νά μπωρεῖ νά τό κάμνη ὁ
 αὐτός ἀφέντης κομέσος /11

γενεραλμέντε, ὡς'άν νά '-ητον καί ἡ 'ἀνοθε κερά Παλμέτα 'ίδια πρεζέντε καί 'ὅτι θέλει
 κάμειν καί τελειώσει, νά /12

εἶναι στερεόν καί βέβαιον. Ὡς'άν νά τό θέλεν κάμει καί ἡ 'ίδια ἀρχόντισα. Καί ταύτην
 τήν κομεσιόν. Στέρ /13

γεῖ καί παρακαλεῖ. Μάρτυρες παρακαλετοί. Κῦρ Μιχελί Πιθαρούλις ποτέ παπά Μανόλι.
 Καί οἱ

δύο /14

ἀπου τό χωρίω Γιανίτζη:

+Εἰς τάς, 26 του Σεπτεμβρίου, 1612

Φανερόν κάμνη ὁ εὐγενὴς ἄρχος τῆς Κρίτης ἀφέντης Πέρος Μουδούτζος. Ὑὸς τοῦ
 εὐγενὴ ἀφέντη Τζέζαρο /2
 κατοικοῦμενος μέ τὰ μέρη του ἐν τῷ χωρίῳ γιανίτζη τῆς Γεραπέτρου. Μά
 εὕρισκόμενος τὴν σήμοτρον, /3
 εἰς τὸ χωρίῳ Βελούλι, του Μπονιφατζίου. Ὅτι μέ δύναμιν τοῦ παρόντος φανεροῦ
 ἰνστρουμέντου, μέ τὰ μέ /4
 ρη καὶ διαδόχους του, δίδει καὶ κοντζεντέρει εἰς γονικόν αἰώνιον, του κῦρ Μιχελί
 Βενετζά ποτέ εὐλαβ-η /5
 παπᾶ κῦρ Μανουήλ, ἀποῦ τὸ χωρίῳ κάτω Ἄκρα, ἐκήνου του τὸ σόχωρον ὅπου
 εὕρίσκεται καὶ
 ποσε /6
 τότε εἰς τὸ ἄνοθε χωρίῳ Ἄκρα. Κρασμένω στὸν τυχιό. Μία μουζουρά ἀπαγίσω
 κατω. Τὸ ὅποῖον ἐκράτη /7
 ὁ μαστρό Κοσταντής Κοσταράς, ἀποῦ τὸ αὐτὸ χωρίῳ. Συνορεύει οὕτως. Ἐγὶς
 ἀνατολικά μέ σπήτια του ἄνοθε κῦρ Μι /8
 χελί. Καὶ δυσικά περβόλι τζή Μαρίας Γουναροπούλας. Βορηνά σόχωρα του ποτέ
 ἐκλαμπροτάτου ἀφέντη /9
 Μάρκω Σαλαμό. Καὶ νοτικά στράτα κουμούνα. Τὸ ὅποῖον του ἠλθεν εἰς τὸ προικίον
 του, ὅπου τοῦ δωκεν /10
 ἢ ἐκλαμπροτάτη κερά Παλμέτα Δρογανηγοπούλα ἢ ἀρχόντισά του. Ἡ ὅποια εἶναι
 πρεζέντη καὶ κοντέντα, /11
 καὶ βάνει τὸ θέλημάν τῆς εἰς τὴν ἄνοθε λιβελατζιό. Εἰς ποσεσιόν τοῦ ὁποῖου καὶ
 δικαιωμάτων
 αὐτοῦ /12
 νά ἔμπει ὁ ἄνοθε κῦρ Μιχελίς ἀποῦ τὴν σήμερον καὶ ὁμπρός μέ πληρεσά τὴν δύναμιν
 καὶ γεμάτην ἐξουσίαγει /13
 χωρὶς κανένα ἄτογιοκυτιτζιάριο, νά λάβῃ νά ἔχει νά κρατῇ νά ποσεντέρει, καὶ εἰς
 παντοτινά νά τὸ ἐξουσιάζει /14
 σ' ἂν πράμα ἴδιου ἐδικόν του, ὡς ἴδιος καὶ καθολικός νικοκύρις μέ τοὺς κληρονόμους
 καὶ διαδόχους του. Καὶ /15
 νά τὸ ἀγωμεντέρει, μέ πᾶσα λογίς ἀγομέντον καὶ μεγιουραμέντο ὅπου νά του ἤθελε
 φανεῖ, καὶ νά μπωρῇ νά κτίζει /16
 μέσα εἰς αὐτόν, σπήτιν καὶ σπήτια, ἀμπέλι, περβόλλι, καὶ ὅτι ἄλλον τοῦ ἤθελε φανεῖ,
 αὐτηνου καὶ των διαδόχων του /17
 νά δίδει, νά πουλεῖ. Νά χαρίζει. Νά προικίζει. Νά ἀλάσει. Καὶ ὁ διὰ τὴν ψυχὴν του νά
 τ' ἀφήνῃ. Αὐτός καὶ οἱ κληρονόμοι καὶ /18
 διαδόχοι του παντοτινά. Δέν πορώντας ποτέ νά του εἴπῃ τινὰς τὸ ἐνάντιον. Μήτε ὁ
 ἄνοθε ἀφέντης Πέρος μέ τὴν ἄνοθεν /19
 του ἀρχόντισσα, μήτε ἄλλος τινὰς ἀπὸ τὰ μέρη τος, πρὸς αὐτόν καὶ πρὸς τὰ μέρη του.
 Πάγν τὰ ἀληθινά μέ τὸ βάρος /20
 του λεγομένου σοχώρου. Νά δίδει καὶ νά πληρώνει τὸν κάθα χρόνον αὐτός καὶ οἱ
 διαδόχοι του, του ἄνοθε ἄρχω καὶ των δι /21
 ἀδόχων του, εἰς πᾶσα Σεπτέμβριον μῆναν, στᾶρι κουμουλάρινέτο, καὶ 3. ἡγου τρία.
 Καὶ ὅχι ἄλλον βάρος. Ἀρχί /22
 ζοντας νά κάμῃ πρώτην πόγα τὸν ἄλλον Σεπτέμβριον, 1613. Καὶ ἔτζη ἀπὸ
 Σεπτέμβριον ὡς Σεπτέμβριον /23
 ἀπὸ κει καὶ ὁμπρός εἰς παντοτινά. Δέν ἀτεντέροντας εἰς κάθα πόγα νά τὸ σκοδέρνει ἀπὸ
 ἐκήνον καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ /24
 του, μέ τὴ στράτα ὅπου σκοδέρνοκνται τὰ πάκτη. Καὶ οὕτως ὁ ἄνοθε ἄρχος εἶναι
 πρεζέντος καὶ κοντέντος ὁμοίως καὶ ἡ ἄ /25

νοθε κερά Παλμέτα ή ἀρχόντισά του, 'εἶναι πρεζέντη καί κοντέντα, καί στέργουν καί παρακαλοῦν. Ἀπό τό 'ἄλλον μέρος καί ὁ 'ἀνοθε /26
 κῶρ Μιχελίς ὁ Γονικάρης, 'εἶναι πρεζέντος καί κοντέντος. Καί παραλαμβάνει τό 'ἀνοθε
 σόχωρο, μέ 'όλους τούς 'ἀνοθε μαρτύρους /27
 συνήβασες καί κοντετζιόνες. Καί στέργει καί παρακαλεῖ. Μάρτυρες παρακαλετοί. Κῶρ
 Μιχελί Πιθαρούλης ποτέ παπά Μανόλι. /28
 Ἀποῦ τό χωρίω Γιαννίτζη. Καί κῶρ Μιχελί κυνηγός ὑός Μανούσσω, ἀποῦ τό χωρίω
 Πατζίδαρο:-----/29

+Εἰς τάς, 19. του Σεπτεμβρίου, 1612

Κομεσιόν γενεράλε κάμνη ή ἐκλαμπροτάτη κερά Παλμέτα Γραδενιγοπούλα, θυγατέρα
 του ποτέ ἐκλαμπροτάτου /2
 ἀφέντη Πέρο. Κατοικοῦμενη εἰς τό χωρίω Γιαννίτζη της Γεραπέτρου. Καί εὐρισκόμενη
 τήν σήμερον εἰς τό χωρίω Βελούλι, /3
 τοῦ Μπνιφατζίου. Του εὐγενη 'ἀρχω ἀφέντη Πέρο Μουδούτζο τοῦ ἀνδρός αὐτης. 'Yου
 τοῦ εὐγενη ἀφέντι Τζέζαρο. Πρε /4
 ζέντες καί ἀτζετάρει. Του ὁποίου δίδει ἐξουσία γενεράλε νά μπωρη ὥσποτε τό 'ίδιον της
 κωρμί νά ντεφεντέρει καί νά /5
 μαντενήρει τά δικαιώματα καί λογαριασμούς της, 'ἐμπροσθεν της ἐκλαμπροτάτης μας
 αὐθεντίας. Εἰς τόν ἐκλαμ /6
 πρότατον ἡμῶν αὐθέντην δουκαν καί μεγαλότατον καπετάνιον. Εἰς τό ὑψηλότατον
 ῥεντζημέντον καί κολέγιο. Κιαμόρε, /7
⁹ καί εἰς κάθα 'ἄλλο ὀφίτζιο γιοκνιτζίιο, καί μεγιστράτον καί κριτήν της χώρας ἐτουνης.
 Νά μπωρη νά ξεκαθα /8
 ρίσει 'ὅτι πράγμα στάμπιλε καί μόμπιλε ὅπου τζή ἐσπετάρηζε ὁποῦ τόν 'ἀνοθε ποτέ
 ἐκλαμπρότατον της κύρι. /9
 καί ἀποῦ τόν ποτέ ἐκλαμπρότατον ἀφέντη Ἀντρέα Γραδενίγο τόν ἀδερφόν τζη. Καί νά
 μπωρη νά πλένει κόντρα εἰς /10
 κάθα 'ἀνθρωπον και 'ανθρώπους διά πᾶσαν της ὑπόθεσιν ὀρισμούς σεντέντζιες
 ἀμπελατζιόνες νά κάμνη. Ἀβοκατζιονες /11
 νά πιάνει. Νά ντεποζιτάρει. Νά ὀπονέρει. Νά ἰντερντύρει. Νά ῥεαλντύρει. Νά
 ῥεσποντέρει. Νομίζει καί σουφτόγια /12
 νά ζητά. Σεντέντζιες νά ἀκούει νά λαοκνιτάρει. Ὀμπλατζιόνες νά κάνει, καί
 ὀμπλατζιόνες ν' ατζετάρει. Κον /13
 τρατζιόνες νά κάνει. Τέρμενον καί τέρμενα νά πέρνει. Κομέσον καί κομέσους νά
 σουσιτουήρει. Πάτον καί /14
 συνήβασιν ἂν του φανη νά κάμνη, καί 'ἀλμπιτρος νά βάνει. Ἰνστρουμέντα νά κάμνη
 καί νά παρακαλεῖ, καί σεν /15
 τέτζιες ἀλμπιτράριες νά ἀκούει καί νά ῥατηφικέρει. Κερέλες ἂν ἀκοντέρει. Νά δίδει
 σκάθα ὀφίτζιο
 κρι /16
 μηνάλε. Ἀμάχια νά πουλεῖ. Νά σκοδέρνει νά παραλαμβάνει, καί εἰς τά παραλάβη
 σιγουριτάν καί ἀνάπα /17
 ψι νά κάμνη. Ὁρκωνά δίδει καί νά πέρνει ἀπάνω εἰς τήν ψυχὴν της 'ἀνοθε του
 ἀρχόντισας. Καί πᾶσα 'ἄλλον /18
 ἀπου νά ναι χρειαζόμεν, νά μπωρη νά τό κάμνη ὁ αὐτός ἀφέντις κομέσος γενεραλμέντε,
 ὡς' ἂν /19

νά 'ητον καί ή 'ανοθε κερά Παλμέτα ή άρχόντισά του, 'ίδια πρεζέντε. Καί ταύτην τήν κομεσιόν, στέργει /20
 καί παρακαλει. Μάρτυρες παρακαλετοί. Κυρ Δράκω Άνταλός ποτέ κυρ Κοσταντή. Άπου τό Καστέλι τζή Γεράπετρος. /21
 καί κῡρ Μιχελί Πιθαρούλης ποτέ εύλαβ-η παπά Μανόλι, άπου τό χωρίω Γιαννίτζη:-----
 ----- /22

Τ-η αὐτ-η ήμέρα
 Φανερόν κάμνη ό κῡρ Ντζόρντζις Παραδίζος ποτέ κῡρ Κοσταντή, άπου τό χωρίω Πλακιότισα τοῦ Μπονι /2
 φατζίου. 'Οτι μέ δύναμιν του παρόντος φανερου. Ίνστρουμέντου με τά μέρη καί διαδόχους του, δίδει καί /3
 κοντζεδέρει εἰς γονικόν αἰώνιον, του κῡρ Δράκω Καλαύτη ποτέ Γεωργ(ίου), άπου το χωρίω Βελούλι, καί των /4
 κληρονόμων καί διαδόχων του, εκείνον του τό σόχωρο όπου 'έχει εἰς τόπον κραζόμενο στο παλε /5
 μί τουτο, δύο και, άπάνω κάτω. Κείμενον εἰς τήν περιοχὴν του αὐτοῦ χωρίου Βελούλι. Τό όποιον /6
 ἐκράτιεν καί προτίτερα σιμισακό ό αὐτός κῡρ Δράκος. Του όποίου κῡρ Ντζόρντζη, '- ηλθεν τό αὐτό /7
 σόχορον, από του κυροῦ του. Συνορεύει 'ούτως. Ανατολικά τόπος του ἐκλαμπροτάρου άφέντη Αντρέα /8
 Βενέρι. Καί δυσικά καί βορηνά, τόπος Γραδενιγιανός. Καί νοτικά στράτα κουμούνα. Εἰς ποσεσιόν τοῦ /9
 όποίου καί δικαιωμάτων αὐτοῦ. Νά 'έμπει ό λεγόμενος κῡρ Δράκος από τήν σήμερον καί όμπρός, μέ πληρεσάτην. /10
 Δήναμιν και ἐξουσίαν. Έδικήν του. Χωρίς κανένα 'ατογιοκυτιτζιάριο. Νά λάβη. Νά 'έχει νά κρατη ν'απο /11
 σεντέρει καί εἰς παντοτινά νά τό ἐξουσιάζει, αὐτός καί οἱ κληρονόμοι καί διαδόχοι του. Νά δίδει, νά πουλεῖ, /12
 νά χαρίζει, νά προικίζει, νά αλάσει, καί ό διά τήν ψυχὴν του να τ'αφήνει. Καί 'ότι 'άλλον του 'ήθελε φανεῖ, /13
 αὐτουνοῦ καί των κληρονόμων καί διαδόχων του, να μπωρη νά τό κάμνη. Σ'άν πράμαν έδικόν του. Ώς 'ί /14
 διος καί καθολικός νικοκύρις. Καί νά κάνη μέσα 'ότι άγομέντον καί μεγιστραμέντο όπου νά του 'ή /15
 θελε φανη. Νά κτίζει σπήτια, νά κάνη άμπέλι, καί τά έξης. Αὐτός καί οἱ κληρονόμοι καί διαδόχοι του. /16
 Δέν πορωντας ποτέ νά του εἶπη τινάς τό έναντιον, 'ούτε ό 'ανοθε κῡρ Ντζόρντζις, 'ούτε 'άλλος τινάς από /17
 τά μέρη του, πρόσ αὐτόν ή πρόσ τά μέρη του. Πάντα αληθινά με τό βάρος του. Νά δίδει καί νά πλερώνει /18
 τόν κάθα Χριστόν εἰς κάθα Ίούλλιον μήναν, του αὐτοῦ κῡρ Ντζόρντζι και τ-ων διαδόχων του, αὐτός και οἱ δια /19
 δόχοι του στάρι νέτο, ρίγλο καί ανάμισι. Καί 'όχι 'άλλον βάρος. Δέν άτεντέροντάς του εἰς κάθα χρόνο, καί /20
 πόγαν τήν 'ανοθε. Νά τά σκοδέρνει από αὐτά καί από τά καλά του, μέ τή στράτα όπου σκοδέρνοκνται τά πά /21

κτη καί 'ούτως 'εἶναι κοντέντος. Ἀπό τό 'άλλον μέρος, καί ὁ 'άνοθε κῡρ Δράκος ὁ Γονικάρης, 'εἶναι πρεζέντος καί κοντέντος. /22

Καί παραλαμβάνει το 'άνοθε γονικό, μέ 'όλους τους 'άνοθε παρακαλετούς μαρτύρους. Καί κοντετζιόνες, καί στέργουν καί παρακαλούν. /23

Μάρτυρες παρακαλετοί. Γεωργ(ίου) Χριστόδουλο του Γιάννη ἀποῦ τό χωρίω Βελούλι. Καί Κοσταντή Σφακιότης ποτέ /24

Γεωργ(ίου), ἀποῦ τό χωρίω ἀπό 'ένι:----- /25

+Εἰς τάς, 26 του Σεπτεμβρίου, 1612

'Εσοντας και ἀπό καιρόν περασμένο, νά 'ήθελεν κάμη ὁ εὐγενη 'άρχος ἀφέντης Πέρος Μουδούτζος, ὅς /2

τοῦ εὐγενη ἀφέντη Τζέζαρο. Κατοικοῦμενος εἰς τό χωρίω Γιανίτζη της Γεραπέτρου. Καί εὐρισκόμενος τήν σήμερον εἰς /3

τό χωρίω Βελούλι. 'Ενα σκρίτο 'ήγου 'ένα σκασμό, μέ τόν κύρ Μιχελί Κυνιγό, ὅν του κῡρ Μανούσσω, ἀποῦ το /4

χωρίω Πατζίδαρο. Νά ἀπομήνη κουράτοράς του εἰς τό 'άνοθε χωρίω Βελούλι, νά τοῦ δίδει τό χρόνο τορνέσα /5

δουκάτα κρητικά τριάντα ἀπό ὑπέρπυρα, 20 καί σολδία 12, τό δουκάτο. Καί στάρι κουμουλάρι, καί δεκοκτώ καί /6

¹⁰ τυρί λίτρα, δώδεκα. Κουκιά, καί τρία. Λάδι με το 'ένα χοντρό. Καί νά τόν ἐκαλικώνει καί ἀποῦ τζή ἀστρογά /7

¹¹ λι καί κάτω. Καί νά του κάνη και 'έναν τομάρι καινούργιο. Καί νά του δίδει καί νά τό κάλι το ἀπου τη σπορά ἀποῦ /8

θέλουσι νά σπείρει, 'έτζη μοναχικά ὡς 'άν καί σιμιῖσακά. 'Ετζη εἰς σέ σόχωρα ὡς 'άν και εἰς σέζοχόραφα. /9

καθώς φένεται καί τό αὐτό σκρίτο. Καμωμένους διά χειρός του κυρ Γιάκουμο Καλέργι. 1611. Εἰς τάς, 9 του /10

¹² Νοεμβρίου. Καθώς καί ἀπό κατοθιό θέλει ρεγιστραριστη, διά ξεκαθαροσύνην της ἀλήθειας. 'Ετζη 'ίδα /11

σι τήν σήμερον λογαριασμό, καί ρεστάρει ὁ αὐτός κῡρ Μιχελίς τοῦ 'άνοθε 'άρχω. Ἀμπατάροντας 'όλλα /12

ἐκεῖνα. Ὅποῦ ὡς 'άνοθε του 'ήταξε, στάρι κουμουλάρι, καί δεκατέσσερα. Τό ὅποῖον ὀμπλιγάρεται νά δύσει και νά /13

τοῦ τό πλέρώσει 'έως εἰς τάς, 5. του Ὀκτωβρίου, πρωτου ἐρχόμενου. Εἶδεσαλέως νά τό σκοδέρνει ἀπό αὐτόν καί /14

ἀπό τὰ καλά του Περβία Γαστάλδο. Ἀκομί ρεστάρει του καί λάδι μισά του χοντρά δωδεκάμισι.

Πρός /15

ὑπέρπυρα 43. Τόμτα σουμάρει 'όλλα, ὑπέρπυρα 537 καί σολδία 16. Καθώς ὁ λεγόμενος κῡρ Μιχελίς τό 'ίντισε τόσω. 'Ηγου /16

ὑπέρπυρα, 43. τόμτο ἀκόντο εἰς τὰ ὅποῖα ὁμολογά ὁ 'άνοθε 'άρχος, πως τοῦ 'ήδωκεν καί ἐκαμπάνισεν του, εἰς /17

τάς 24. τοῦ παρόντος, λινάρι ψιλές, λιτρα ἑκατό μια. Πρός ὑπέρπυρα 'ένα τή λίτρα. Καί τό ρέστος ὅπου 'εἶναι /18

10 Κόπια.

11 Κόπια.

12 Εὐγαλμένω εἰς ντέμπρηνο ὁ διά 'όνομα τοῦ ἀντίκρη του εὐγεν-η ἀφέντη Πότρο Μουδούτζο.

ἄλλα ὑπέρπυρα, 436 καί σολδία 16. Προμετέρει νά δώσει καί νά τοῦ τά πλερώσει, ἕως εἰς τάς, 15 του Νοεμβρίου /19

πρώτου ἐρχόμενου. Ἀλέως νά τά σκοδέρνει κ' ἐκήνα, Πέρβιου Γαστάλδο. Καί 'οὕτως εἶναι πρεζέντοι καί /20

κοντέντοι. Στέργουν καί παρακαλούν. Μάρτυρες παρακαλετοί. Κυρ Μικέλ Καλαύτη ποτέ κῦρ Γεωργ(ίου). Ἀποῦ τό χωρίω ἀπό 'ένι. Καί κῦρ Γε /21

ωργ(ίου) Βασμούλος, ποτέ Μιχελί, ἀποῦ τό χωρίω Βελούλι /22

+σεγιτάρι τό λεγόμενον σκρίτο. Laus Deo ibii. H ig/ di Novembre. Alc Janici:-----
- /23

Μέ την παρούσα γραφή ἤλθανε εἰς σέ συνήβασι ὁ εὐγενής ἄρχος ἀφέντης Περίς Μουδούτζος, του ἐκλαμπροτάτου /24

ἀφέντη Τζέζαρο. Ὁμάδι μέ τόν κῦρ Μιχελί κυνηγό του Μανούσσω. Λεγόμενος Ματζουκόπουλος. /25

Ὁ διά νά ἡμπωρη νά ναι ἄνθρωπος του, καί ὡς ἄν κουράτοράς του, εἰς τό χωρίω Βελούλι, μερδικό του ἄνοθε ἄρχω /26

ἔτζη εἰς σέ σκόσον του, ὡς ἄν καί εἰς 'ὅτι ἄλλο, τόν ἤθελε ὀρίσει ἡ ἀφεντιού του νά κάμη, διχός κανένα ἄλλο /27

λόγο. Καί ὁ διά πλερομήν τοῦ σελαρίου του, του προμετάρει τορνέσα μετριτά δουκάτα κριτηκά τριάντα. /28

Ἀπό ὑπέρπυρα, 20 σολδία 12, τό πᾶσα δουκάτο. Καί ὁ διά τό ψωμίν του στᾶρι ψιλό, καί 12. λίτρα τυρί κουκιά /29

καί 3, ἕνα με το λάδι χοντρό. Καί νά τόν ἐκαμικώνει ἀποῦ τζή ἀστρογάλους κάτω. Καί ἕναν τομάρι καινούργιο. /30

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γάσπαρης Χαράλαμπος (1993), «Βενετία και Βυζάντιο, η βενετική κυριαρχία στα βενετικά εδάφη» Χρύσα Μαλτέζου (επιμ.), Όψεις της Ιστορίας του Βενετοκρατούμενου Ελληνισμού, Αρχαιακά Τεκμήρια, Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα, σ. 126.

Καρλάφτη-Μουρατίδη Φωτεινή (2017), «Δικαιοπραξίες εργασιακών σχέσεων στην Κέρκυρα (17ος αι.)», 3ο Διεθνές Συνέδριο Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας «Ιστορία της εργασίας: παραγωγή, αγορές, σχέσεις, πολιτικές (τέλος Μεσαίωνα-αρχές 21ου αι.)», Ιωάννινα

Καρπουζής, Ν. Ξ. (2005). «Αργοστόλι Κεφαλληνίας, μεταβολές στη σύγχρονη ζωή μιας επαρχιακής πόλης», σελ.52.

Πέρρα Φωτεινή (2007), «Ο βενετο-οθωμανικός ανταγωνισμός για την κατάκτηση του ελλαδικού χώρου. Ο πρώτος βενετοτουρκικός πόλεμος και ο κόσμος της νοτιοανατολικής λεκάνης της Μεσογείου (1463-1479)», Διδακτορική διατριβή, Ρόδος.

Πλακωτός Γιώργος (2015), «Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: η συγκρότηση της Βενετικής Αυτοκρατορίας» Α. Διαλέτη, Γ. Πλακωτός, Α. Πούπου, Ιστορία της Βενετίας και της Βενετικής Αυτοκρατορίας, 11^{ος}-18^{ος} αιωνας, Κοινωνία, Οικονομία, Πολιτισμός

Τσικνάκης Κ. Γ. (2010), «Ο ελληνικός χώρος στη διάρκεια της βενετοκρατίας», Βενετοκρατούμενη Ελλάδα, Προσεγγίζοντας την ιστορία της, τομ. Α', Αθήνα – Βενετία

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://hdl.handle.net/11419/4732>
Παπασταματίου, Δ., Κοτζαγεώργης, Φ. 2015. Ο βενετοκρατούμενος ελληνισμός. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Παπασταματίου, Δ., Κοτζαγεώργης, Φ. 2015. Ιστορία του νέου ελληνισμού κατά τη διάρκεια της οθωμανικής πολιτικής κυριαρχίας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 12.
- <https://www.kairatos.com.gr/enetokratiastinkriti.htm>
Κρήτη :Ιστορία και Πολιτισμός, του Συνδέσμου Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων Κρήτης(1988), της Χρύσας Α. Μαλτέζου] Χρύσα Μαλτέζου: Ενετοκρατία στην Κρήτη (1211 – 1669)
- <https://el.wikipedia.org>

